
ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

ΣΑΡΑΝΤΑΤΡΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ
ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΒΛΑΣΤΟΥ

Μικρές Έκδόσεις
«ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΥΠΡΟΥ»
Λευκωσία, 1966

Πρωτοδημοσιεύτηκε στη «Φιλολογική Κύπρον» 1966 του «Ελληνικού Πνευματικού Όμιλου Κύπρου» (Ε.Π.Ο.Κ.).

Τυπώθηκε στα Τυπογραφεία ΖΑΒΑΛΛΗ, Λευκωσία-Κύπρος.

ΣΑΡΑΝΤΑΤΡΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΒΛΑΣΤΟΥ

Τὸ διάλογο τῆς Κύπρου μὲ τὸν Πέτρο Βλαστό ξεκίνησε ἀπὸ τοὺς πρώτους ὁ Γλαῦκος Ἀλιθέρης. Τοῦτοι οἱ πνευματικοὶ διάλογοι τρέφουν τὸ πνεῦμα μὰ προπαντὸς προβάλλουν κάποια γενικώτερα πνευματικὰ συμφέροντα καὶ γνωρίζουν σ' εὐρύτερο χῶρο τὸν τόπου σου. Ἐξάλλου οἱ πνευματικοὶ διάλογοι γεννοῦν τὶς φιλίες καὶ τὶς συνεργασίες, ξεχωριστὰ ἀπαραίτητες σήμερα.

Ὁ Γλαῦκος Ἀλιθέρης μὲ ἰδιαίτερο ποιητικὸν παλμὸ καὶ μὲ κάποιο ἐξομολογητικὸ ὄφος στὴ μελέτη του «Ὁ ποιητὴς Πέτρος Βλαστός» (Κυπριακὰ Γράμματα, Α', 1935, σελ. 565) μᾶς γνωρίζει τὸν ποιητὴ καὶ γλωσσικὸ μαχητὴ, τὸν τρίτο στὴ σειρά τῶν μαχητῶν τῆς γλώσσας, μᾶς εἰσάγει στὰ μυστικὰ τῆς παρνασιακῆς ποίησής του, ἐπιστρατεύοντας ταυτοχρόνως γνῶμες ὑπευθύνων στὰ νεοελληνικὰ γράμματα.

Ἐπιστολές τοῦ Πέτρου Βλαστοῦ ὑπάρχουν σήμερα ἀρκετὲς στὰ συρτάρια πολλῶν Κυπρίων (Ἄ. Ἰντιάνου, Ἄ. Περνάρη, Μιχ. Πισσᾶ καὶ ἄλλων). Ὁ Ἄ. Ἰντιάνος δημοσίεψε στὰ «Κυπριακὰ Γράμματα» (τόμ. Στ', 1941, σελ. 73) ἕξι ἐπιστολές του ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο τοῦ περιοδικοῦ ὅταν πέθανε ὁ ποιητὴς ἀντὶ γιὰ ἄλλην ἐπιμνημόσυνη ἐκδήλωση. Στὰ χέρια μου κρατῶ σαράντα τρεῖς ἐπιστολές του σταλμένες στὸ Γλαῦκον Ἀλιθέρη. Ἡ δημοσίευσή τους ἐξυπηρετεῖ διπλὸ σκοπὸ: πρῶτον μᾶς διαφωτίζει πᾶνω σὲ κάποιες ἀνησυχίες καὶ γνῶμες τοῦ Πέτρου Βλαστοῦ καὶ δεῦτερον μᾶς ἀποκαλύπτει κάποιες ἐνέργειες καὶ σκέψεις τοῦ συμπατριώτη μας Γλαύκου Ἀλιθέρη.

Πιὸ κάτω δημοσιεύω τὶς ἐπιστολές αὐτές. Στὸ τέλος καταχωρῶ μερικὲς ἀπλῶς διαφωτιστικὲς πληροφορίες. Τὶς πληροφορίες εἶτε τὶς πῆρα ἐγγράφως ἀπὸ τὸν Γλαῦκο Ἀλιθέρη ὅταν ζοῦσε, εἶτε τὶς βρῆκα ἀπὸ προσωπικὴν ἀναζήτηση.

Σὲ σχῆμα προθύστερο δίνω ἐδῶ τὸ τί γράφει ἕνα δελτάριο τῆς συζύγου τοῦ Βλαστοῦ, κόρης τοῦ Ἄλ. Πάλλη, πού ἀνάγγελλε στὸν Ἀλιθέρη τὴν τελευταία θανατηφόρα πιά νόσο τοῦ μεγάλου δημοτικιστῆ.

Κάρτ - ποστάλ

13 Fulwood Park
Liverpool 17

Ὁ ἀντρας μου σας ευχαριστεῖ πολὺ γιὰ τὸ καλὸ σας γράμμα καὶ σας εὐχεταὶ (δυσανάγνωστο) γιὰ τὸ 1941. Δεν μπορεῖ νὰ σας γράψει ὁ ἴδιος δυστυχῶς γιατί εἶναι ἀρρωστος.

Αλίξια Βλαστοῦ

22.2.1941

Β) ΟΙ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΟΥ Π. ΒΛΑΣΤΟΥ

1 (χειρόγραφο)

Pélerin - Palace

Mt - Pélerin s. Vevey, le 25/5/34

Φίλε κ. Αλιθέρη,

Τα διάφορά-σας βιβλία που είχετε τη μεγάλη καλοσύνη να μου στείλετε, με πρόφτασαν. Εδώ μόλις σήμερα. Τ' ονομά-σας και το έργο-σας το ξέρω κιόλας από παλιά γνωριμιά, μα τώρα που το έχω ολάκερο μπροστά-μου θα μπορέσω να εκτιμήσω την αξία-του πιο βαθιά και πιο πλέρια. Ο στίχος-σας και δύναμη παραστατική έχει, και τη χάρη που σφίγγει τον ψιλοδούλεφτο χαλκό, και το μέτρο το μνημονικό κι αχάλαστο. Καταλαβαίνετε — αφτό που τόσοι και τόσοι το ξεχνούνε σήμερα — που του ποιητή η δουλιά είναι το αιώνιο κι όχι τα καινούργια και τα περαστικά. Ο τίμιος ποιητής παντού και πάντα γύρεψε την ομορφιά κι όχι το καινούργιο. Γιατί το καινούργιο έχει κάποια φωνακλάδικη ασκήμια ως που να το απαλύνουν κι αφτό τα χνούδια του καιρού.

Με φιλικούς χαιρετισμούς
Π. Βλαστός

2 (δακτυλογραφημένη)

Woodlands

Fulwood Park

Liverpool 17

19/7/1934

Φίλε κ. Αλιθέρη,

Έλαβα το γράμμα-σας και χάρηκα να μάθω πως δεν είσατε φίλος του Καβάφη. Μα ο Καβάφης δεν είναι παρά ένα μικρούτσικο έπιφανόμενο μέσα στην κατάντια την εγκεφαλική που δέρνει και την Ελλάδα και την άλλη Εβρώπη. Η άρνηση και το σπάσιμο της φόρμας. Κάλιο η βουθαμάρα αν η ψυχή δεν έχει πια τίποτα να πει.

Διάβασα τα ποιήματά-σας και μου άρεσαν. Σημειώνω μερικά που μου έκαναν ξεχωριστή εντύπωση. Ένα δειλινό, Στην αρχαία Ελλάδα, Στη γιαγιά μου, Στη μητέρα, το δέφτερο και τρίτο σονέτο της Εύας. Και στα Κρινάκια τα τετράστιχα που είναι στα κατεβατά 25 και 30. Ξέρετε την αξία της απλότητας και του λιτού στίχου. Κατεβαίνετε στην καρδιά χωρίς ρητορικές σκάλες και μας λέτε τα λόγια που ξεχνούμε να τα ξεστομίσουμε γιατί είναι ίσια ίσια το χρώμα της ψυχής-μας.

Τιμή-μου να γράψετε κριτική για την Αργώ. Ελπίζω να τυπωθεί η μελέτη σας. Κατά τη δική-μου γνώμη (μα κανένας δέν την παραδέχεται) τα Στερνά Λόγια είναι το καλύτερο πράγμα που κατάφερα ποτές-μου. Υποθέτω πως οι περισσότεροι το φοβούνται αφτό το ελεγειό γιατί φαντάζονται πως είναι προσωπικό κι εφήμερο στηθοκόπημα. Κάθε άλλο. Μοναχά για τα πιο αιώνια πράματα μιλά κει μέσα. Μα ίσως γι' αφτό δεν έπιασε τόπο. Είναι δύσκολο ποίημα κι ολότελα αντιελληνικό.

Στή σελίδα 180 μπορείτε, αν θέτε, να διορθώσετε τον ακόλουθο στίχο:

γυμνολιθιές, την κουρνιαχτόδαρτη Αθήνα,

σε τούτο:

Κάστρο, Λυκόθουνα, σκονόδαρτη Αθήνα.

Ξέχασα να σας πω παραπάνω πως διάβασα και τα διηγήματά-σας. Έχουνε δύναμη και κάμποση παρατηρητική αλήθεια. Μα τα βρίσκω πολύ σκληρά. Δεν ξέρω γιατί μα δε μου πολυαρέσει η φρίκη. Το ξέρω πως τέτια είναι η ψυχοστασία της συγκαιρινής-μας τέχνης, μα υποψιάζομαι πως είναι το φρικιαστικό από γούστο είδος ξολομόγηση αδυναμίας.

Για τις πηγές της Χρονολογίας του Σασούν και του Ξαναγυρισμού του Μπρουκ φοβούμαι πως δεν μπορώ να σας φωτίσω θετικά. Άμεση συγγένεια με πιο παλιά ποιήματα δεν καταφέρνω να ξετρυπώσω μήτε να θυμηθώ. Μα, καθώς το ξέρετε κιόλας, δεν υπάρχει ποιητής που να μην αντίλαλει τους προδρόμους-του, ποιούς λίγο, ποιούς πολύ. Μήτε που έχει σημασία από που παίρνει τις ιδέες-του. Του Ben Jonson το Drink to me with thine eyes only είναι παράφραση από αρχαίο ελληνικό ποίημα· το ίδιο και του Goethe το (δυσανάγνωστο). Και τα δυο θα μείνουν από τα καλύτερα που γράφτηκαν ποτέ. Μη σκοτίζεστε για τις αρχές. Τα τέλη να κοιτάζετε.

Δεν ξέρω αν έχετε τα Συνώνυμα και συγγενικά. Αν όχι, να μου επιτρέψετε να σας προσφέρω ένα αντίτυπο. Μου λέτε.

Με φιλικούς χαιρετισμούς
Π. Βλαστός

Δεν ήξερα πως ο Καμπάνης είχε γράψει για την «Αργώ». Που και πότε;

3 (δακτυλογραφημένη)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
151101934

Φίλε κ. Αλιθέρση,

Σας είχα γράψει στην Αθήνα όπως μου είχατε παραγγείλει, μα έλαβα το γράμμα μου από το ταχυδρομείο. Υποθέτω κάποια παρεξήγηση θα έγινε αν και είχα βάλει τη σύσταση που μου είχατε δώσει.

Εσώκλειστο βρίσκετε το γράμμα-μου. Ελπίζω να σας βρει τούτη τη φορά χωρίς δυσκολία.

Το καινούριο-μου βιβλίο για το γλωσσικό ζήτημα τυπώνεται τώρα. Ελπίζω να βγει πριν τα Χριστούγεννα.

Με φίλια,
Π. Β.

4 (δακτυλογραφημένο)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
51111934

Φίλε κ. Αλιθέρση,

Χάρηκα που έλαβα το γράμμα-σας. Και σας χρουστώ χάρη για το φυλλάδιο της Νέας Ζωής που είχατε την καλοσύνη να μου στείλετε. Πολύ με διασκέδασε η κριτική του Καμπάνη. Όσο περισσότερο με αποδοκιμάζουμε μυαλά σαν του Καμπάνη, τόσο παραπάνω είμαι βέβαιος πως πρέπει να έχω δίκιο. Γράφει και συλογίζεται σαν εφημεριδογράφος.

Σας στέλνω σήμερα ένα αντίτυπο Συνώνυμα και Συγγενικά. Λυπούμαι που δεν έχω πια κανένα δεμένο αντίτυπο να σας στείλω. Ελπίζω να μη σας πειράζει που είναι άδετο.

Ο Νιρβάνας το παρατράβηξε λιγάκι με το σεβαστός. Δεν υπονοεί πάντα την προχωρημένη ηλικία. Σα λέμε ένα σεβαστό ποσό δέν κάνουμε λόγο καθόλου για την ηλικία-του.

Περιμένω ανυπόμονα το βιβλίο-σας για τον Καθάφη. Ελπίζω να τον ξετινάξετε γερά. Σας είχα στείλει, θαρώ, το άρθρο-μου για τον Καθάφη που τυπώθηκε στην Ιδέα.

Δε θυμούμαι αν κιάλας σας το έγγραφα πως τυπώνω τώρα ένα βιβλίο για το γλωσσικό ζήτημα. Ελπίζω να βγει σε δυο τρεις μήνες. Αν αποφασίσετε να γράψετε μελέτη για τη δουλιά-μου, καλό θα είτανε να περιμένετε να διαβάσετε κι αφτό-μου το έργο.

Με φιλικά χαιρετίσματα,
Π. Βλαστός.

Υ.Γ.—Ξέχασα να σας πω παραπάνω πως από τότε που τύπωσα τὰ Σ υ ν ώ ν υ μ α έχω μαζέψει κάπου 20,000 καινούριες λέξεις που έπρεπε κι αφτές να βρουν τον τόπο-τους κει μέσα. Με τον καιρό θα μαζεφτούν κι άλλες πολλές λέξεις. Χρειάζεται πελώρια δουλιά για να γίνει το λεξικό της κοινής δημοτικής.

5 (χειρόγραφο)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
11135

Φίλε κ. Αλιθέρη,

Έλαβα σήμερα — πρωτοχρονιάτικο μπουναμά — το βιβλίο-σας για τον Καθάφη και σας ευχαριστώ πολύ που με θυμηθήκατε. Το διάβασα αμέσως και το θρήκα πολύ καλό. Τον ξεσκεπάζετε τον άθλιο έτσι που του αξίζει. Σταθερή και σωστή ανάλυση κ' ελπίζω πια τελειωτική. Με το δικό-σας και του Μαλάνου το βιβλίο δεν έπρεπε πια να μπορέσει να σηκώσει κεφάλι ο Καθάφης, μήτε ο καθαφισμός.

Δε λέω περισσότερα γιατί ξέρετε κιάλας τη γνώμη μου για τον Καθάφη.

Το βιβλίο-μου για το γλωσσικό ζήτημα τυπώνεται μα δεν πάει γλήγορα. Ελπίζω να βγει το Φλεβάρη, ίσως το Μάρτη.

Χρόνια πολλά και καλά.

Με φιλικούς χαιρετισμούς
Π. Βλαστός

6 (δακτυλογραφημένο)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
7111935

Φίλε κ. Αλιθέρη,

Σας ευχαριστώ για το γράμμα-σας των 24 που μόλις σήμερα έφτασε. Για το Καθαφικό-σας βιβλίο-σας έχω γράψει κιάλας. Σωστές αλήθειες, κι ας βουρλίζονται οι κριτικοί της Αθήνας (και μερικοί της Αγγλίας).

Χάρηκα που σας άρεσαν τα Σ υ ν ώ ν υ μ α. Είναι η πρώτη πέτρα. Με τον καιρό ελπίζω να βγάλω δέφτερη έκδοση που να είναι αλήθεια καλή. Μα θα περάσουνε χρόνια. Στο μεταξύ παρατηρώ πως τὰ καινούρια λεξικά βασίζονται πολύ συχνά στο δικό-μου (του Δημητράκου, που έχει όμως και κάμποσο καινούριο υλικό). Ως και τα γλωσσάρια που βάζουν κάποτε μερικοί στο τέλος του βιβλίου-τους φαίνονται να σπούδασαν τα Σ υ ν ώ ν υ μ α (π.χ. η Θ ε ί α Κ ω μ ω δ ί α του Καζαντζάκη). Δεν παραπονιούμαι, το ενάντιο χαιρούμαι.

Σας χρουστώ χάρη για τις καινούριες λέξεις που μου στέλνετε. Παρατηρώ πως οι πιο πολλές είναι κυπριώτικες. Είναι φυσικά μεγάλη βοήθεια να ξέρει κανείς όλες τις διαλεχτικές παραλλαγές κάθε λέξης. Έχω μαζέψει κάμποσες τέτιες. Δεν έχω όμως σκοπό να παραδεχτώ στο λεξικό-μου παρά τις κοινές δημοτικές λέξεις για τους λόγους που ξήγησα κιόλας στον πρόλογο. Όπου χρειάζεται θα γίνει βέβαια εξαίρεση για τις διαλεχτικές λέξεις που μας δίνουν κάτι καινούριο που λείπει από το λεξιλόγιο της κοινής.

Στα στόματα του φυτόκοσμου και του ζωόκοσμου το ζήτημα είναι κάπως διαφορετικό. Πολλά φυτά (και μερικά ζώα) δεν έχουν όνομα στην κοινή δημοτική. Τότε είναι ανάγκη να βάλουμε στη σειρά τις περισσότερες διαλεχτικές λέξεις που υπάρχουνε για το ίδιο φυτό ή ζώο, και να περιμένουμε να δούμε ποιά θα νικήσει και θα παραγκωνίσει τις άλλες.

Τα Κυπριακά Γράμματα τα λαβαίνω κιόλας: έτσι δεν είναι ανάγκη να γράφετε.

Θα προτιμούσα να τυπωθεί σ' αθηναϊκό περιοδικό το άρθρο που λέτε να γράψετε για τη δουλιά-μου γιατί μου φαίνεται πιο πιθανό να διαβαστεί από περισσότερους ανθρώπους στην Αθήνα. Όσο καλά κι αν είναι τα Κυπριώτικα Γράμματα, δεν πιστέψω να έχουνε μεγάλη κυκλοφορία στην Αθήνα. Μα φυσικά πρέπει να κάνετε αψτό που σας φαίνεται πιο σωστό και πιο κατάλληλο.

Σας έφκουμαι και γω χρόνια πολλά κι αλύπητα.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
Π Β

7 (δακτυλογραφημένη)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
2311)1935

Φίλε κ. Αλιθέρση,

Έλαβα το γράμμα-σας των 8 και βλέπω πως γράφατε του κ. Χάρη για το άρθρο-σας. Ελπίζω να το δεχτεί γιατί η Νέα Εστία είναι δίχως άλλο το πιο καλό περιοδικό που βγαίνει στην Αθήνα.

Μου γυρεύετε βιογραφικά καθέκαστα. Δεν έχω ιστορία. Όμως αν θέτε μερικές χρονολογίες, ορίστε. Γεννήθηκα στην Καλκούτα στα 1879. Αναθράφηκα στην Αθήνα, και πήρα δίπλωμα νομικής από το Πανεπιστήμιο. Στα 1900 μπήκα στους Ράλληδες, κι απο το 1901 ως τα 1919 δούλεψα στις Ιντίες. Ύστερα ήρθα στο γραφείο του Λίβερπουλ όπου ξακολούθησα να δουλέβω ως στο τέλος του 1928. Τραβήχτηκα τότες από τη δουλιά.

Σας στέλλω ένα αντίτυπο της μετάφρασης που είχε γίνει γαλλικά του 'Ησκιου της συκιάς. Θα βρείτε στον πρόλογο του Ρουσέλ κι άλλα μερικά βιογραφικά που ίσως σας χρησιμέψουν. Έχει μερικά λάθια, μα τα σημείωσα.

Τι προτιμώ στη φιλολογία; Όλα τα καλά, απ' όπου κι αν είναι κι όποιος εποχής. Έχω ξεχωριστή αγάπη για την Παλαιά Διαθήκη (το εγγλέζικο κείμενο κι όχι το ελεεινό, των Εβδομήντα), τη Χαλιμά, τον Αριστοφάνη, τους μεγάλους λυρικούς της Αγγλίας (σ' αψτούς μετρώ και το Skakespeare), τον Charles Lamb, το Sir Thomas Browne, το Villy. Δεν πολυκάνω χάζι τους γάλλους λυρικούς μα συμπαθώ τον Alfred de Vigny. Μα περισσότερες πληροφορίες για τις φιλολογικές-μου γνώμες θα βρείτε στο βιβλίο που τυπώνεται τώρα.

Διαθάζω πολλά ιστορικά έργα και αρκετά επιστημονικά και κριτικά. Τα ρομάντσα τα βαριούμαι, μάλιστα τα φραντσέζικα. Προτιμώ να διαθάζω καμιά δολοφονία αστυνομικού ρομάντσου (όταν το μυαλό-μου χρειάζεται ξεκούρασμα). Σιχαίνομαι τον κινηματογράφο.

Φωτογραφία δεν έχω παρά μια που έτυχε να κάνω τις προάλλες για χωρατό. Δεν είναι πετυχημένη, μα θα κάνει. Σας την στέλνω χωριστά γιατί παραείναι μεγάλη για να μπει σε συνηθισμένο φάκελλο.

Πολύ χάρηκα που το βιβλίο-σας για τον Καθάφη έπιασε τόπο στην Αθήνα. Κάνετε καλή δουλιά.

Μας βγήκε τώρα κ' ένας καινούριος ποιητάκος (Μάτσας) που ανακατέβει κι αφτός την καθαρέβουσα με τη δημοτική και που προσπαθεί να μιμηθεί την εγγλέζικη ποίηση. Είναι, θαρώ, τσιράκι του Ντώκινς. Αν καμιά ώρα σας περάσει από το χέρι, μπορείτε να του τραθήξετε κι αφτουνού ένα μπερντάχι να συχάσει.

Ο αδερφός-σας δε φανερώθηκε ακόμα. Υποθέτω θα έλειπε τώρα με τις γιορτές.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
Π. Βλαστός

8 (άντιγραφο)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
5)4)35

Φίλε κ. Αλιθέρη,

Σας ευχαριστώ για το γράμμα-σας και τα συμπονετικά-σας λόγια. Μεγάλος ο χαμός γιατί ο γέρος δούλευε ακόμα και το μυαλό-του είχε μείνει ολοζώντανο. Το κορμί κουράστηκε κι αποκοιμήθηκε. Περιμένω ανυπόμονα να δω το άρθρο-σας στα Κυπριακά Γράμματα. Βλέπω δεν περιμένετε να διαβάσετε το καινούργιο-μου βιβλίο. Τ' ομολογώ όμως πως παραάργησε να βγει. Υποθέτω θα λάβατε το αντί-τυπό-σας τούτες τις μέρες.

Με πολλή φιλία,
Π. Βλαστός

9 (δακτυλογραφημένη)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
18)6)1935

Φίλε κ. Αλιθέρη,

Έλαβα χτες τα Κυπριακά Γράμματα και διάβασα τη μελέτη-σας. Μου είναι δύσκολο να πω τίποτα γιατί σωριάζετε τόσους επαίνους απάνω-μου που δε μου μένει παρά να σας κάνω τους τεμενάδες-μου και να κοκινίσω ντροπαλά. Πως καταλάβατε καλά τον κύριο σκοπό της ζωής-μου περιττό να σας το πω. Μακάρι να μας ακολουθούσαν κι άλλοι για να χτίσουμε την αναγέννηση που χρειάζεται ο ελληνισμός. Μά φοβούμαι πως σήμερα πια μείναμε λιγостоί και παραγκωνισμένοι. Τα μυαλά της Αθήνας λαχταρούν ησυχία, καλοπέραση κι αφτοκαμάρι. Τα δύσκολα ζητήματα και τα ηρωικά καταπιάσματα δεν τα θένε. Πονηρέβουνται με την αλήθεια και προσκυνούν τη βολή. Εμείς είμαστε γι' αφτούς οι τρελοί που βγαίνουν το μεσημέρι και τριγυρνούν τα καλοκαιριάτικα βουνά. Κάλια το υπνάκι στο φρέσκο, σου λέει ο άλλος. Τι μιζέρια!

Σας άρεσε, βλέπω, και η Διγλωσσία. Δεν τους άρεσε όμως στην Αθήνα. Για να την πνίξουνε καλά δεν την αναφέρουν καν. Όσο ξέρω, κανένα περιοδικό δε μίλησε για το βιβλίο αφτό. Μοναχά σε μια φημερίδα έγινε κάποιος λόγος, με τη συνηθισμένη διπροσωπία. Γερό βιβλίο, μα γυρέβει αδύνατα πράματα. Εμείς ξέρουμε τη δουλίτσα-μας κι ας-τονα να λέει! Πέρασε η εποχή της γλωσσολογίας

και της λογικής. Θέμε κάτι να μας αποκαρώνει και να μας γελά. Θέμε να ξεχνούμε.

Είναι να μην αηδιάζει κανείς; Μάλιστα σα βλέπει τους νέους νερούλιασμένους κι ακόκαλους.

Με φιλία
Π Β

10 (δακτυλογραφημένη)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
8)7)1935

Φίλε κ. Αληθέρη,

Σας εφκαριστώ για το γράμμα-σας των 28. Δεν ήξερα πως είχατε σκοπό να γράψετε και δέφτερο άρθρο στα Κυπριακά Γράμματα. Το περιμένω ανυπόμονα.

Του Σταματιάδη η βιβλιοκρισία στη Νέα Εστία αγγίζει μοναχά κάτι καθέκαστα γλωσσικά. Δεν μπαίνει καθόλου στην ουσία του βιβλίου. Σ' ένα δυο από αυτά που λέει θαρώ και γω πως έχει δίκιο, μα όχι βέβαια για τον όποιο. Καμιά γλώσσα δεν μπορεί να πάρει ανωνυμία από άλλη ξένη. Κι αφτό το όποιος πρέπει να είναι φτιαστή λέξη. Που και πότε όμως άρχισε δεν κατάφερα ακόμα να το μάθω. Ρώτησα πολλούς και διάφορους ειδικούς, μα δε φαίνεται να ξέρουν. Ίσως το βαστούνε και κρυφό.

Επήρεια και επηρεάζω. Υπάρχει και επιρροή και επίρροια. Προτιμώ την επιρροή, μα τηνε γράφω μ' ένα ρ, επιροή.

Ναι, ο κίνδυνος από τους σημερινούς «διανοούμενους» είναι χειρότερος κι από τον κατατρεγμό του δασκάλου. Καμώνονται πως είναι δημοτικιστές και γελούν τον κόσμο (ίσως, και τον εαφτό-τους). Μα η γλώσσα που γράφουν είναι ψεφτοφραντσέζικα περασμένα από το κόσκινο της καθαρέβουσας. Που και που βγάζουν κανένα «ν» για να μας κάνουν να πιστέψουμε πως γράφουνε δημοτική. Μα το ζήτημα είναι ζήτημα ψυχής πρώτ' απ' όλα, κι όσο το μυαλό-τους δε δουλέβει διαφορετικά (που θα πει ρωμαϊκά), μένουν κολημένοι στην ακαδημαϊκή παράδοση. Ξακολουθούν τους δασκάλους και τη βυζαντινή ψοφιοσύνη.

Έλαβα το βιβλίο του Νικολαΐδη που είχατε την καλοσύνη να μου στείλετε και θα το διαβάσω προσεχτικά.

Με φιλία,
Π Β

Στο Χρονικό του Μαχαιρά βρίσκεται η ακόλουθη φράση: «τὴν ξενιτεῖαν, ἡ ποῖα εἶνε πολλὰ γλυκεῖα εἰς ἐκείνους ὅπου δὲν τὴν ἐγεύτησαν». Είναι φανερό πως το που εΐταν κιόλας η δημοτική λέξη στον καιρό-του. Κι όμως βάζει κείνο το ἡ ποῖα που δείχνει πως προσπαθούσε να βρει κάτι πιο γραμματιζόμενο από το συνηθισμένο που ἡ όπου.

11 (δακτυλογραφημένη)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
1)8)1935

Φίλε κ. Αληθέρη,

Έλαβα το γράμμα-σας των 23 και χάρηκα που τοιμάζετε τὸ άρθρο για τα πεζά. Συμπεραίνω πως δε θα τυπωθεί πριν από το Γενάρη.

Εσάς σας αρέσει η Διγλωσσία μα στην Αθήνα έχουν άλλες ιδέες. Μου

λεν πως μερικοί δημοτικιστές (παλιοί μάλιστα) βρίσκουν πως το βιβλίο είναι αντιαισθητικό και πως το ύφος έχει χάλια. Το τι γελά!

Ο αδερφός-σας δε φανερώθηκε ακόμα. Υποθέτω θα είναι ντροπαλός. Μα ίσως να λείπει κιόλας. Τέτια εποχή τα Πανεπιστήμια είναι κλειστά κι ο κόσμος τραβάει στις εξοχές.

Πολλά χαιρετίσματα του κ. Μαλάνου, Παναγιωτόπουλου και των άλλων αφτού φίλων.

Με φίλια,
Π Β

12 (χειρόγραφο)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
3)9)35

Φίλε κ. Αλιθέρη,

Έλαβα το γράμμα-σας και το «Σκέλεθρα» που είχατε την καλοσύνη να μου στείλετε. Θα τονε διαβάσω με την προσοχή που του αξίζει.

Το ψεγάδι του Κορδάτου είναι πως είναι φυλακισμένος μέσα σε μιὰ στενή και μονόματη ιδέα. Έχει κι αφτή τη δούλεψη-της στην ιστορία, μα είναι μερική και μπερδεμένη με πολλούς άλλους παράγοντες. Ως τόσο έχει κάνει αρκετή καλή δουλιά ο Κορδάτος, μάλιστα σε καθέκαστα. Η φιλοσοφία-του όμως είναι λειπή. Και το ύφος-του δε βγαίνει από την παρακατινάδα.

Η «Νέα Εστία» τυπώνει τούτο το μήνα ένα-μου άρθρο που ίσως σας τραθήξει την προσοχή. Αγγίζει μερικά κοινωνικά ζητήματα.

Με φίλια,
Π Β

13 (δακτυλογραφημένη)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
24)10)1935

Φίλε κ. Αλιθέρη,

Έλαβα το γράμμα-σας των 15 και χαίρουμε που ξανάρχισε το σκολιό. Καλίτερο πράμα από τη δουλιά δε γίνεται για τον άνθρωπο που έχει μέσα-του ζουμί. Μοναχά οι κουφιοκέφαλοι έχουν τη χάρη να ζούνε χαζέβοντας.

Ας ελπίσουμε πως το φύλλο της πρωτοχρονιάς θα έχει μέσα το άρθρο-σας. Καθώς καταλαβαίνω, τα Κυπριακά Γράμματα έχουν να πολεμήσουνε μεγάλο κατατρεγμό των καθαρεβουσιάνων.

Χάρηκα που σας άρεσε το άρθρο-μου στη Νέα Εστία. Το θέμα είναι πολύ μεγάλο και θα έπρεπε να γραφεί ολάκερο βιβλίο. Μα δεν είμαι αρκετά πεταλωμένος για μια τέτια δουλιά.

Για το Νικολαΐδη προτιμώ να μη γράψω τίποτα. Πρώτα απ' όλα για να βγάλω γνώμη πρέπει πρώτα να τονε μελετήσω κατάβαθα. Όσα δικά-του διάβασα μου φάνηκαν πως είχανε πρωτοτυπία και δύναμη, μα για μια κριτική ανάλυση χρειάζεται συστηματική δουλιά που δεν έχω τον καιρό να κάνω. Έπειτα είναι και το άλλο. Αποφέβω να βγάλω γνώμες για λογογράφους ζωντανούς. Αν τους παινέσω, μπορεί να φανεί πως το κάνω για να με λιθανίσουν κι αφτοί. Αν τους κατακρίνω, τους κακοκαρδίζω χωρίς να κερδίσει κανένας τίποτα. Θά είτανε διαφορετικό το πράμα αν το έκανα δουλιά να γράφω κριτικές ταχτικά. Το είχα κάνει

μια φορά κ' έναν καιρό στο Νουμά, όμως δεν έχω κανένα σκοπό να ξανακάνω τέπιο πράμα.

Για τη λέξη που βρήκατε στο 18ο σονέτο του Σαιξπηρού δεν ξέρω καμιά βέρα δημοτική λέξη. Πιθανό να υπάρχει, μα ή δεν την αντάμωσα ακόμα ή δεν το καταφέρνω να τη θυμηθώ. Και στα εγγλέζικα η λέξη είναι φυσικά ξένη, μήτε ξέρω καμιά ντόπια που να μπορεί να πάρει τη θέση-της. Με το ευκραής βέβαια δουλιά δε γίνεται. Κάτι θα μπορούσαμε ίσως να φτιάσουμε με βάση τις ρίζες του μέσοσ ή μέτριος. Αν όμως δε βρείτε τίποτα κατάλληλο, τότες είμαι της γνώμης να δοκιμάσετε παράφραση. Θαρρώ πως η λέξη καλοσυνάτος γειτονέβει αρκετά για να δώσει τη σωστή εντύπωση.

Πολλά χαιρετίσματα του κ. Μαλάνου, του κ. Παναγιωτόπουλου και των άλλων φίλων, παρακαλώ.

Ελπίζω να πετύχει η ομιλία που θα κάνετε στο Κάιρο για τον Παλαμά. Ταιριάζει να γίνει λόγος για τα πενήντα χρόνια της ποιητικής-του τροχιάς. Είναι χωρίς άλλο σήμερα ο Παλαμάς η πιο δοξασμένη δάφνη του ελληνικού Παρνασσού. Το πως θα τον κρίνουν οι κατοπινοί δεν είναι δική-μας έννοια.

Με φίλια,
Π Β

14 (δακτυλογραφημένη)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
28)12)1935

Φίλε κ. Αλιθέρση,

Λυπήθηκα που δεν είσαстан καλά. Τις ταχυκαρδίες αφτές τις ξέρω και γω. Το στομάχι φουσκώνει και ζουλάει την καρδιά. Χρειάζεται κάποια δίαιτα και κανονική χώνεψη. Ελπίζω να ξεφορτωθείτε αφτό το βάσανο μια και καλή.

Δεν πειράζει που θ' αργήσει το δέφτερο μέρος της μελέτης-σας. Δικός-μας ο καιρός.

Αν καταλαβαίνω καλά, με ρωτάτε αν μπορείτε να στείλετε στα Κυπριακά Γράμματα κάτι που σας έγραφα για το Νικολαΐδη για να μπει στο φύλλο του Γενάρη. Δε θυμούμαι καλά καλά τι σας είχα γράψει μα μπορείτε να μεταχειριστείτε το γράμμα-μου, αν το νομίζετε πως αξίζει τον κόπο.

Είμαι περιέργος να δω τι θα γράψει ο Μαλάνος για τη Διγλωσσία. Θα διαφωνήσει αρκετά χωρίς άλλο. Δεν πειράζει. Κόβει το μυαλό-του, και μπορεί να μάθουμε κάτι που ν' αξίζει.

Πολλά σπολλάτια για τις δυο λέξεις που μου στέλνετε. Τις σημειώνω. Είναι συμιακές ή κοινές; Το κάτω μέρος του κουτιού ξέρω να το λεν πλάτη.

Κάνω ότι μπορώ για την Κύπρο, μα μην ξεχνάτε πως ο μεγάλος πόλεμος γίνεται στην Αθήνα και πως πρέπει εκεί να βάζουμε τα δυνατά-μας. Μήτε πού προφταίνω να γράφω τόσα πολλά. Τον περισσότερο καιρό-μου τον παίρνει η λεξικογραφική-μου δουλιά.

Καλώς τονε δεχτήκατε τον καινούριο χρόνο! Ελπίζω να μας βγει δημοτικιστής με τα ούλα-του.

Με φίλια,
Π Β

Α. Α. ΠΑΛΛΗΣ

15 (χειρόγραφη)

ΟΔΟΣ ΦΩΚΥΛΙΔΟΥ 6
ΔΕΞΑΜΕΝΗ
ΑΘΗΝΑΙ
ΤΗΛΕΦ. 20649
3)4)36

Φίλε κ. Αλιθέρση,

Δυο λόγια για να σας πω πως με βρήκε δω το γράμμα-σας των 18. Έχω τέτιες φούριες που σας παρακαλώ να με συμπαθήσετε για το λακωνισμό-μου.

Ελπίζω να πετύχει το βιβλίο-σας στο διαγωνισμό. Τέτια βιβλία είναι πολύ χρήσιμα σαν είναι καμωμένα από ανθρώπους που νιώθουν. Φοβούμαι όμως πως επιτροπή δασκάλικη θ' αφηλιάσει μόλις δει μπροστά-της βιβλίο ζωντανό και καλογραμμένο.

Χάρηκα που σας άρεσαν οι παραβολές. Τις ξανατυπώνω στο βιβλίο που βγάζω τώρα εδώ. Και πολύ μου άρεσε που με κάνετε και γεράκι.

Είχα γράμμα του φίλου Ιντιάνου να πάω στην Κύπρο. Μου είναι όμως αδύνατο. Η μητέρα-μου εδώ είναι ηλικιωμένη και καθόλου καλά. Έτσι πρέπει να μείνω κοντά-της. Βάλτε κιόλας πως με ξετίναξε το ταξίδι και δεν μπορώ να ξαναρχίσω άλλο. Το λυπούμαι που δε θα δω την Κύπρο, μα είναι πολλά πράγματα που δεν μπορώ πια να τα καταφέρω.

Ο Περνός είναι φίλος κι ανακατεμένος. Το κέφι-του.

Με φιλία,
Π Β

16 (δακτυλογραφημένη)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
24)7)36

Φίλε κ. Αλιθέρση,

Σήμερα έλαβα το γράμμα-σας, και με καταλύπησε. Καταλαβαίνω. Έχασα και γω παιδί και ξέρω.

Δε σας στέλνω λόγια παρηγοριάς. Όσο πιο δυνατή είναι η λύπη-μας τόσο πιο βαθιά και μεις αγαπούμε τη ζωή. Αλήθεια είναι το αίσθημα της αδικίας που μας σφάζει, της τύφλας, της σκοτινιάς. Αφτού είναι η μεγάλη τραγωδία γιατί δεν έχει ρώτημα (κι ας λεν ότι θεν οι θεολόγοι) πως η ζωή δεν ξέρει τι θα πει δικαιοσύνη. Κι όμως αν είμαστε ζωντανοί πρέπει να πολεμούμε πάντα για τη ζωή, κι ας μας χτυπά κατάστηθα κι ας κλέβει την πιο ακριβή-μας αγάπη.

Κουράγιο, κουράγιο πάντα. Ο άνθρωπος δεν έχει άλλη δικαιολογία για την ύπαρξή-του. Πολλά σπολλάτια για τις Αράχνες. Δεν πρόφτασα ακόμα να διαβάσω το βιβλίο-σας. Θα το καταπιαστώ λίγο αργότερα και θα σας γράψω. Χωρίς άλλο θά είναι καλό.

Ο κ. Πάλλης τυχαίνει να βρίσκεται τώρα εδώ και θα του δώσω το αντίτυπο που μου στείλατε γι' αφτόνα.

Σας σφίγγω το χέρι.

Με φιλία,
Π. Βλαστός.

17 (δακτυλογραφημένη)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
8)9)1936

Φίλε κ. Αλιθέρση,

Ναι, είναι στιγμές. Μα πρέπει να τις νικούμε και να τραβάμε μπροστά. 'Ολοι-μας περνούμε από τον πιχτικό τον ήσκιο που πέφτει απάνω-μας κάποτε σαν πελεκιά. Διαγκώνουμε τα χείλια-μας, και τα νιώθουμε αλατισμένα απο τον ιδρο του πόνου. Μα ο δρόμος είναι πάντα ανοιχτός κι ο ανήφορος μας τάζει ψηλώματα. Ας πάμε. 'Ισως προφτάσουμε.

Ελπίζω να το καταφέρετε να παρηγορήσετε και τη γυναίκα-σας με τον καιρό. Μα οι γυναίκες έχουν άλλη ψυχολογία από μας. Χρειάζεται άλλο δυνατό αίστημα για να ξεχαστεί κείνο που σφίγγει και πονά. 'Ομως δεν είναι του χεριού-μας να φτιάνουμε φουρτούνες συναισθηματικές.

Ο γυναικαδερφός-μου κάθεται 6 Φωκυλίδου, Δεξαμενή, Αθήνα. Θα χαρεί δίχως άλλο αν του γράψετε τις ιδέες-σας για το Μεγαλέξαντρο.

Το Μεταξά δεν τον ξέρω καθόλου, κ' έτσι δεν καταλαβαίνω γιατί ξαναφέρνει την καθαρέβουσα. Είμαστε απίστεφτα κουτό έθνος. Γι' αφτό το φανταζούμαστε κιάλας πως είμαστε και ξυπνοί.

Θα λάβεις, υποθέτω, στο μεταξύ το γράμμα που σας έγραψα για τις Α ρ ά - χ ν ε ς. Ελπίζω να καταπιαστείτε γλήγορα πάλι με τα γραψίματα. Θα ξεχάστε πιο έφκολα.

Με φιλικά χαιρετίσματα,
Π Β

18 (χειρόγραφη)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
16)10)36

Φίλε κ. Αλιθέρση,

Καλοσύνη-σας να μου στείλετε το άρθρο του Περνού για τη γλώσσα. Πολύ διασκεδαστικό. Δεν το είχα δει ακόμα και δεν ήξερα πως είμαι σπορτικός και καταμόναχος. Το περίεργο είναι πως έχω κιάλας στείλει στην Αθήνα ένα αρθράκι που θα μπει στο καινούριο-μου βιβλίο και που δείχνει πως γελιέται ο Περνός νομίζοντας πως δεν παίρνουμε λέξη από την καθαρέβουσα. Δεν είμαστε δα και τόσο μπουνταλάδες.

Φέβγω μεθάβριο για την Αθήνα όπου ελπίζω να μείνω 5 ή 6 βδομάδες.

Με φιλία,
Π Β

19 (χειρόγραφη)

ODOS PHOKYLIDOU 6
DEXAMENI
ATHENS
17)11)36

Φίλε κ. Αλιθέρση,

Σας ευχαριστώ για το γράμμα-σας και καταλαβαίνω πολύ καλά τους λόγους που θέτε να κάνω το ταξίδι στην Κύπρο — Αλεξάντρεια. Μα μου είναι ολότελα

αδύνατο. Καθώς το φοβόμουν κιόλας, αρώστησα εδώ. Πάντα μου τυχαίνει αψτό σαν έρθω στην Ελλάδα. Το φαγί δεν είναι πάντα παστρικό, κι όσο κι αν προσέχω δεν τη γλυτώνω. Είμαι τώρα μέρες στο κρεβάτι. Θα προσπαθήσω να σηκωθώ σήμερα αν ο πυρετός με αφήσει τελειωτικά.

Μόλις όμως γίνω αρκετά καλά να ταξιδέψω θα φύγω αμέσως για την Αγγλία. Η αρώστια μου αφτή είναι κατάρα. Μ' εμποδίζει να κάνω ένα σωρό πράματα που έπρεπε και θέλω να κάνω.

Πολλά χαιρετίσματα του κ. Μαλάνου, παρακαλώ.

Είπα του κ. Πάλλη και χαιρετισμούς σας.

Με φιλία,

Π Β

20 (χειρόγραφη)

Woodlands

Fulwood Park

Liverpool 17

15/7/37

Φίλε κ. Αλιθέρη,

Έλαθα το γράμμα-σας των 7 καθώς και τον «Πύργο» που είχατε την καλοσύνη να μου στείλετε. Τον είχα διαβάσει κιόλας στα Κυπριακά Γράμματα. Δυνατό κομάτι γεμάτο στίχους γερούς και μεγαλόστομους. Αντιλαλεί την αληθινή φωνή της Γραφής. Πολύ αξία δουλιά.

Χάρηκα που μπήκε το βιβλίο-σας στο σκολιό. Αν οι δασκάλοι έχουνε μυαλό θα καταλάβουνε γλήγορα ποιό είναι το καλύτερο. Άμα λάθω το δικό-σας θα το παραβάλω με κείνο του Μαρσέλλου και θα σας πω τη γνώμη μου.

Μη σκοτίζεσαι με αφτά που γράφουν οι φημερίδες. Ας γαθγίζουν. Ποιός άνθρωπος της προκοπής τις λογαριάζει; Τώρα που βγήκαν τα «Παραβλάσταρα» κάποια αθηναίικη φημερίδα μου ρίχτηκε κατά την πατροπαρόδοτη συνήθεια. Το άρθρο άρχιζε με τα λόγια «Σώσον, έλέησον!» Κέφι που το έχουν!

Θα χαρώ να δω κριτική-σας στον «Παλμός».

Με φιλικά χαιρετίσματα,

Π Β

21 (χειρόγραφη)

Woodlands

Fulwood Park

Liverpool 17

16/8/37

Φίλε κ. Αλιθέρη,

Με χαρά μεγάλη έμαθα από το τελεφταίο-σας γράμμα πως έφτασε το κοριτσάκι. Να σας ζήσει και να τα χιλιάσετε!

Έλαθα το Μεγάλο Σχέδιο και το ξεφύλλισα. Χρειάζεται κανείς όχι μοναχά χαλκωματένια άντερα μα και λαιμό ατσαλένιο. Ανωπόφορο το ύφος και η γλώσσα ξεραστική.

Το ποίημα για το καράβι βλέπω πως είναι του Πολέμη. Του λόγου-του είταν (πέθανε, θαρώ) στιχογράφος του γλυκού νερού. Δε διάλεγαν τίποτα της προκοπής;

Περιμένω το δικό-σας αναγνωστικό. Δεν μπορεί παρά να είναι πολύ πιο καλό από το Μ.Σ.

Δε θυμούμαι αν κιόλας σας το έγγραφα πως τα Παραβλάσταρα τα σταμάτησε η αστυνομία στην Ελλάδα. Κωμωδία.

Με φιλία,

Π Β

22 (χειρόγραφο)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
9)9)37

Φίλε κ. Αλιθέρση,

Δε σας έγραψα νωρίτερα γιατί έλειπα. Έλαβα τα δυό-σας γράμματα και το αναγνωστικό. Πολλά σπολλάτια.

Δεν το διάβασα ακόμα ολάκερο το αναγνωστικό, μα απ' όσα πήρε το μάτι-μου συμπεραίνω πως είναι πολύ καλή δουλιά, και στο υλικό και στο ύφος και στη γλώσσα. Φυσικά βρίσκει κανείς μερικές γλωσσικές ανωμαλίες, μα υποθέτω πως τα περιστατικά είναι τέτια στην Αλεξάντρεια που σας αναγκάζουν να κάνετε τόπο της οργής.

Μη σας σκοτίζει τι τσαμπουνούν οι δασκάλοι. Όσο πιο καθάρια και πιο ζωντανή η γλώσσα τόσο πιο αδιάβαστη τους φαίνεται. Μοναχά τα ψόφια τους είναι καταδεχάμενα.

Είμαι και γω της γνώμης-σας πως έπρεπε να κλείσουν τα σχολιά για 30 ή 50 χρόνια. Όλα τα σχολιά σε ολάκερο τον κόσμο. Είναι χρόνια που το λέω αφτό, μα με παίρνουνε για τρελό. Κι όμως αφτό θα είταν το μόνο γιατρικό για να συνεφέρει ο κόσμος από τη σημερινή-του κατάντια. Φυσικά τα ελληνικά σχολιά έπρεπε να κλείσουν 100 χρόνια γιατί αφτά είναι πιο φαρμακωμένα.

Με πολλή φιλία,
Π Β

23 (χειρόγραφο)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
7)1)38

Φίλε κ. Αλιθέρση,

Έλαβα σήμερα το γράμμα-σας των 28 και σας ευχαριστώ πολύ για τα καλά-σας λόγια. Και γω σας στέλνω τις καλύτερες εφκές-μου για το 1938. Καλορίζικο και κουβαρντάδικο.

Σας χρυστώ χάρη που μου στείλατε το άρθρο του Ψυχάρη. Δεν το ήξερα. Είναι χαρακτηριστικό. Γεμάτο γνώση και σωστή κριτική, κι όμως ασκημισμένο από τ' ανυπόφορα σαλιαρίσματα και τη φαντασμάρα του γέρου.

Του κάκου, ο Ρωμιός δεν εννοεί ν' αλλάξει κεφάλι, κι ακόμα λιγότερο γλώσσα. Ο Μεταξάς φαίνεται νά καλοθλέπει τη δημοτική, μα φοβάται να την κάνει κυρίαρχη. Δεν έχει το κουράγιο του Κεμάλ.

Με φιλικά χαιρετίσματα,
Π. Βλαστός.

24 (χειρόγραφο)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
5)2)38

Φίλε κ. Αλιθέρση,

Δε σας έγραψα νωρίτερα γιατί έλειπα στη Λόντρα. Ελπίζω νά κάνετε καλό κунήγι. Σαν τι βρίσκετε τέτια εποχή; Αγριοπάπιες;

Και βέβαια να τη γράψετε την ιστορία της νέας-μας λογοτεχνίας. Για την

εισαγωγή όμως θαρώ πως θα κάνετε λάθος να ξαπλωθείτε στο ζήτημα το γλωσσικό. Θα το πάρουν οι άλλοι πως γυρέβετε να κάνετε προπαγάντα για τη δημοτική. Και τότε θα σας κάνουν αντίπραξη και θα βγάλουν το βιβλίο-σας από τα σχολιά. Το πιο σπουδαίο είναι να μείνει το βιβλίο-σας στα χέρια των παιδιών, κ' έτσι μου φαίνεται πιο σοφό να μην ξανοιχτείτε σε πολεμικές. Φυσικά πρέπει να πείτε κάτι και για το γλωσσικό ζήτημα αφού είναι τόσο βαθιά μπασμένο στη φιλολογία-μας, μα να το κάνετε με λίγα λόγια και μετρημένα.

Έτσι μου φαίνεται κρίνονται από τις συνήθειες του Ρωμιού. Εσείς όμως είσατε στον τόπο και ξέρετε καλά τους ανθρώπους κ' έτσι μπορείτε ν' αποφασίσετε όπως ξέρετε καλύτερα.

Ο τόνος του βιβλίου-σας θα έπρεπε να είναι τέτιος που ν' άφίνει στο παιδί την εντύπωση πως η δημοτική κέρδισε πια και είναι αναγνωρισμένη στη Ρωμιοσύνη όλη. Δε θα είταν καλό να συμπεράνει πως ξακολουθεί ο πόλεμος και πως δεν είναι ακόμα σίγουρη η νίκη της δημοτικής.

Και λέω πως δεν είναι σίγουρη γιατί όσο το ελληνικό κράτος βαστάει ακόμα την καθαρέβουσα, η δημοτική αντί να κερδίζει χάνει τόπο. Με τα πολλά σκολιά και τις φτηνές φημερίδες τα χωριά χάνουν τη γλώσσα-τους πολύ πιο γλήγορα παρά όσο το φανταζόμαστε.

Δεν είμαι βέβαιος αν θα είτανε σωστό να μεταφράσετε στη δημοτική τα λόγια του Χατζιδάκη. Καλύτερα θαρώ να βάλετε τη γνώμη-του έτσι που την είπε. Τα παιδιά θα έχουν μάλιστα έτσι και τρανό παράδειγμα της στρυφνάδας και της κακομοιριάς της καθαρέβουσας.

Ένας κάποιος Κυπριώτης στη Λόντρα έβγαλε ένα βιβλίο με φράσεις εγγλεζορωμαϊκές για όσους θένε να μάθουν τις δυο αφτές γλώσσες. Είναι βασισμένο στη δημοτική πέρα πέρα. Μεταχειρίζεται κιόλας το δικό-μου ορθογραφικό σύστημα. Στα καθέκαστα όμως έχει κάμποσα λάθια.

Με φιλικά χαιρετίσματα,
Π Β

25 (χειρόγραφο)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
1)3)38

Φίλε κ. Αλιθέρση,

Μόλις λάθω τον Πρόλογο θα τονε διαβάσω και θα σας σημειώσω με το μολύβι ότι έχω να παρατηρήσω.

Ο Παράσχος δεν είναι αλήθεια καθαρεβουσιάνος. Έχει καλή διάθεση και δεν του αρέσει ο ψυχαρισμός.

Προτιμώ τα μπεκατσόνια από τις αγριόπαπιες. Και πιο δύσκολο κυνήγι είναι και πιο νόστιμο φαί. Δεν πρέπει όμως να τα παραψήνει κανείς. Μόλις να τ' αρπάξει η φωτιά.

Κρίμα να σκοτώνετε τις τσίχλες και τα κοτσίφια. Αφτά είναι ήμερα πουλιά, σπιτικά σκεδόν. Εδώ στην Αγγλία ποτέ δεν τα πειράζουν. Το έχουν αμαρτία. Τώρα που σας γράφω βλέπω δυο κοτσίφια και μια τσίχλα που ταιμπολογούνε στο χορτάρι του περιβολιού-μου. Συλογίζονται κιόλας τήν άνοιξη.

Θα γράψω του κ. Λεοντή αφού λάθω το βιβλίο-του.

Χαιρετίσματα του κ. Μαλάνου και του κ. Παναγιωτόπουλου.

Την αληθινή δημοτική όλοι την πολεμούνε γιατί χρειάζεται δουλιά και προσοχή και σύστημα. Και πάνω απ' όλα κουράγιο. Πόσοι έχουν όλα αφτά τα χαρίσματα;

Με φιλικά χαιρετίσματα,
Π. Βλαστός.

Woodlands

Fulwood Park

Liverpool 17

10)3)1938

Φίλε κ. Αλιθέρση,

Το γράμμα-σας πρέπει να πέταξε γιατί έφτασε σε τρεις μέρες μοναχά.

Βέβαια δεν μπορείτε ν' άφισετε όξω τους καθαροβρωμιάρηδες από την ιστορία της ελληνικής λογοτεχνίας. Μοναχά για το κακό που κάνανε τους αξίζει κάμποσος τόπος. Μην ξεχάστε να καταλογίσετε μέσα στη φάρα-τους τον Κάλβο και τον Καθάφη και τον Παπαδιαμάντη. Κι ας λεν ότι θεν οι κριτικοί της Αθήνας.

Αφτά που λέτε για τους σημερινούς δημοτικιστάδες είναι σωστά. Δε σέβονται τη γλώσσα-τους. Την αλλάζουν κατά το κέφι-τους και κατά το συμφέρο-τους. Του λόγου-τους είναι καθαρεβουσιάνοι που ντρέπονται να ομολογήσουν την αλήθεια και που καμώνονται πως παραδέχονται τη δημοτική με την ελπίδα πως θα μπορέσουν να την πνίξουνε στα σκεπαστά.

Α γ ρ ι ό π α π ι α είναι χωρίς άλλο ο σωστός τονισμός. Από στραβομάρα θα έγραφα α γ ρ ι ο π ά π ι α.

Για το καϊρένιος θαρώ πως έχετε δίκιο. Θέλησα ν' αποφύγω το καϊρινός και μου φάνηκε πως καϊρένιος θα πήγαινε. Μα, καθώς λέτε, καϊριανός είναι πολύ καλύτερο. Φυσικά μας χρειάζονται δυο διαφορετικές λέξεις, μια για να δείξουμε τον κάτοικο της χώρας και μια για επίθετο, π.χ. Πολίτης, πολίτικος· Αθηναίος, αθηνιώτικος· Σπαρτιάτης, σπαρτιάτικος. Κάποτες όμως μια λέξη κάνει και για τα δυό, π.χ. Πατρινός, Αλεξανρινός. Υποθέτω και το Καϊριανός ταιριάζει και για τις δυο σημασίες.

Με φιλικά χαιρετίσματα,

Π Β

Πείτε παρακαλώ, του κ. Φτυαρά να μου γράψει να μου πει ποιοι ά βιβλία-μου χρειάζεται. Αν υπάρχουν ακόμα, θα φροντίσω να του σταλούν. Να μην ξεχάσης να μου δώσης και τη σύσταση.

(χειρόγραφο τὸ Υ.Γ.)

Woodlands

Fulwood Park

Liverpool 17

31)3)1938

Φίλε κ. Αλιθέρση,

Έλαβα το γράμμα-σας των 21. Η φραγκολίνα είναι το πουλί που αλλού το λεν αρτιχινάρι. Από αφτή τη λέξη μπορεί να έρχεται το κυπριώτικο αφτοσ'ινάρα. Ίσως όμως να είναι διαφορετική η παραγωγή-της. Αν ξέρετε τίποτε για την ετυμολογία, μου λέτε, παρακαλώ.

Λέτε πως ο Κάλβος δικαιώνεται από την εποχή-του. Μα την ίδια την εποχή ζούσαν κι ο Σολωμός κι ο Βηλαράς. Γιατί αφοί να βλέπουν το φως τόσο καθαρό κι όχι ο Κάλβος; Κι ο Κάλβος πέρασε κάμποσα χρόνια της ζωής-του στην ξενιτιά. Έπρεπε λοιπόν να του είταν πιο έφκολο να καταλάβει τη γλωσσική αλήθεια.

Ο Καθάφης δεν τόλμησε να γράψει δημοτική γιατί το ένιωθε πως τότε θα φαινόντανε καθαρά ολάκερη η ποιητική-του γύμνια. Με την καθαρέβουσα κρύβεις πολλές ασκήμιες κι άλλες φτώχιες.

Την ορθογραφία της Ακαδημίας την έκανε κιόλας κουρέλι ο Τριανταφυλλίδης (θαρώ και μερικοί άλλοι). Είναι γελοία σαλάτα. Ελπίζω να το καταφέρετε να τη γλυτώσετε.

Είχα γράμμα του κ. Φτυαρά. Του έγραψα να μου πει ποιά βιβλία-μου θέλει, και θα φροντίσω να του σταλούν αντίτυπα, αν υπάρχουν ακόμα. Μερικά-μου βιβλία έχουν αποσωθεί.

Αν έχετε κανένα φίλο της εμπιστοσύνης στην Αθήνα, μπορείτε να του στέλνετε αφτουνού τα ψιλά για τα βιβλία που θέτε. Έτσι θα τα λαβαίνετε χωρίς αργοπορία. Μα να μην είναι από τους φίλους που τσεπώνουν τα λιανά.

Η λέξη Αιγυπτιώτης δε φαίνεται κακή. Η αληθινά δημοσική θα είτανε Γυφτωρωμιός ή Ρωμιογύφτος. Μα πού τέτιο κουράγιο! Είναι αλήθεια πως τους Γύφτους που ζούνε στα ελληνικά μέρη τους λένε κάποτε Ρωμιογύφτους. Μας μένει πάντα το Γυφτωρωμιός για τους Ρωμιούς που ζούνε στην Αίγυπτο.

Φτάσανε τα ψαρόνια και πηδολογούνε στο χορτάρι του περιβολιού. Έχετε τέτια πουλιά στην Κύπρο;

Με φιλικά χαιρετίσματα,
Π. Βλαστός

28 (δακτυλογραφημένη)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
6)8)1938

Φιλε κ. Αλιθέρη,

Σας ευχαριστώ για το γράμμα-σας των 27. Πολύ το λυπούμαι που βούλιαξε το βιβλίο-σας για την ώρα. Ας ελπίζουμε πως του χρόνου θα είναι πιο τυχερό.

Για τον α τ τ α γ η ν α ίσως να σας έβαλε σ' ετυμολογικές υποψίες το δικό-μου το λεξικό. Στη σελίδα 424 θα βρείτε ότι ήξερα τότε για το αρτιχιονάρι.

Περίεργα όσα λέτε για τα ψαρόνια και τα ορτύκια. Υποθέτω έχουνε δρόμους δικούς-τους και δεν τους βολεύει στο γυρισμό να περάσουν από την Κύπρο.

Συμφωνώ μαζί-σας για τον Κάλθο πως τονε θάμπωνε ο κλασικισμός της εποχής-του (καθεμιά εποχή ξεφουρνίζει και δικό-της κλασικισμό). Μα ο αληθινός ποιητής ξεφορτώνεται τις ξένες λαμπάδες.

Μου άρεσε το βιβλίο του Μαλάνου για τον Καρυωτάκη. Σοφή ανάλυση. Μα δεν μπορώ να πω πως θαμάζω τον Καρυωτάκη. Βαρετά πεζός.

Δεν είδα τη φασαρία για το Γιαννόπουλο. Δε διαβάζω ελληνικές φημερίδες (για να μη θυμώνω). Τον καημένο το Γιαννόπουλο τον ήξερα αρκετά καλά. Είταν αγαπητός άνθρωπος μα κάπως σκαρτάδος. Είχε σωστά ψυχόρμητα, μα το μυαλό-του παραείτανε μπερδεμένο για να βγάλει τίποτε συγκρατητό και καλοφτιαγμένο. Κι αφτή η φαντασμαρά του Ελληνισμού είναι ανυπόφορη. Αδύνατο να το καταλάβουν οι Ρωμιοί πως δεν είναι Έλληνες. Του λόγου-τους τα τίναξαν τότε στον τρίτο τον αιώνα πριν από το Χριστό.

Δεν έλαβα ακόμα το πρόβλημα της μάχης του Μαραθώνα. Θα διαβάσω όσα λέει ο πατριώτης-σας για να διασκεδάσω.

Η λέξη πατριώτης μου θυμίζει πως την άλλη μέρα που είμουνα στη Λόντρα έτρωγα στο ξενοδοχείο και υποψιάστηκα πως ένας σερβιτόρος είτανε Ρωμιός. Τονε ρώτησα και τὸ παραδέχτηκε. Του λέω' είσαι Κυπριώτης. Μου κάνει, ναι. Και, δεν ξέρω γιατί, τονε ρωτώ: Είσαι από τα Βαρόσια; Έμεινε με το στόμα ανοιχτό. Είταν από τα Βαρόσια.

Ελπίζω να μη σας την έχω ξαναπεί αφτή την ιστορία. Δεν είναι πιθανό γιατί δεν είναι πολός καιρός που μου έτυχε.

Με φιλία,
Π Β

29 (χειρόγραφη)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
12)7)38

Φίλε κ. Αλιθέρη,

Έλαβα χτες το γράμμα-σας τῶν 7. Το «γγιγμένος» στην κοινή δημοτική σημαίνει πειραγμένος ή θλιμμένος. Δεν ξέρω αν κι αλλού έχει τη σημασία του σκαρτάδου καθώς στην Κύπρο. Στα γαλλικά touché θα πει το ίδιο, σαλεμένος. Ίσως στην Κύπρο η σημασία αυτή να κληρονομήθηκε από τους Lusignian.

Το «τοπιακός», «τόπακας» και «περατικός» είναι πολύ καλές λέξεις. Ελπίζω να φανερώνονται κι αλλού για να μπορέσουμε έτσι να τις μπάσουμε και στην κοινή.

Έλαβα τη «Μαραθωνομαχία», μα δεν κατάφερα ακόμα να τη διαβάσω. Μου χρειάζεται κουράγιο για να διαβάσω καθαρέβουσα.

Δεν παίρνω την Καθημερινή. Έτσι δεν ξέρω τ' άρθρα για τον Ψυχάρη. Αν μπορείτε να μου στείλετε τα κοψίδια θα σας χρουστώ χάρη. Μα να περιμένετε ως που να τελειώσει ολάκερη η σειρά. Προτιμώ να τα διαβάσω μαζεμένα.

Βγήκε τώρα στην Αγγλία ένα καινούργιο περιοδικό, The Link, a Review of Mediaeval and Modern. Θα βγαίνει τρεις φορές το χρόνο, πλερωμή £1.1.0. Εκδότης Basil Blackwell, Oxford. Σας στέλνω ένα δικό-μου άρθρο που τυπώθηκε στο πρώτο φύλλο.

Με φιλία,
Π Β

30 (δακτυλογραφημένη)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
18)10)1938

Φίλε κ. Αλιθέρη,

Χάρηκα πολύ που βάλατε μπροστά την ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Είμαι βέβαιος πως είναι καλή δουλιά. Ο κατάλογος είναι φυσικά απαραίτητος' τα περισσότερα ελληνικά βιβλία δεν έχουνε δείχτη, κι απτό είναι μεγάλο βάσανο σα θέλει κανείς να βρει καμιά πληροφορία.

Υποθέτω θα είδατε τη γραμματική του Τριανταφυλλίδη. Ο πρώτος τόμος είναι μοναχά εισαγωγή. Θα βρείτε και μέσα πολλά σπουδαία κείμενα που θα σας είναι χρήσιμα για το δικό-σας βιβλίο.

Τα τυπογραφικά λάθια ποτέ δε λείπουν από ελληνικό βιβλίο. Πληθαίνουν κιόλας όταν το σύστημα της ορθογραφίας παραλλάζει από το συνηθισμένο.

Η λέξη τόπακας φαίνεται να έχει κάμποσες διαφορετικές σημασίες, υποθέτω διαλεχτικές. Στο λεξικό-μου δίνω την έννοια οϊκουρδς ὄφης (στη λέξη Στοιχίο). Κάπου αλλού βρήκα τη σημασία «ζηλόφτονο ζωτικό». Εσείς τώρα μου λέτε πως ο Βιζυηνός τη μεταχειρίζεται με την έννοια άρχοντα του τόπου. Δεν είμαι πολύ σίγουρος πως ο Βιζυηνός ήξερε τη δημοτική πολύ σωστά, και μπορεί να έκανε λάθος. Αν έχετε κανένα φίλο στο ιστορικό λεξικό, καλύτερα να του γράψετε να ψάξει τα δελτία και να σας πει τι λογής πληροφορίες έχουν οι λεξικογράφοι της Αθήνας.

Διάβασα κάμποσα για τα πενηντάχρονα του Ταξιδιού. Σκύλος θά γινόταν ο Ψυχάρης αν μπορούσε να διαβάσει τις σαχλαμάρες που γράφουν τώρα γι' αφτόν οι κατοπινοί-του. Μοναχά του Ξενόπουλου το άρθρο κάπως τραγώτανε. Κι αφτός είταν που μας χτυπούσε τον καιρό του Νουμά.

Δεν είμαι βέβαιος από αυτά που γράφετε αν το βιβλίο-σας τυπώθηκε πια κι αν είναι να το περιμένω σύντομα. Όπως κι αν είναι, θα το χαρώ σαν έρθει με το καλό.

Ελπίζω να πετύχετε πολλά μπεκατσίνια.

Με πολλά χαιρετίσματα,
Π. Βλαστός

Ο Σακελλάριος στα Κυπριακά-του ξηγεί τη λέξη τόπακας = ο δαίμων του τόπου.

31 (χειρόγραφη)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
20)10)38

Φίλε κ. Αλιθέρη,

Έφτασε σήμερα το βιβλίο-σας και η Καθημερινή. Σας χροустώ χάρη για την καλοσύνη-σας.

Δεν πρόφτασα ακόμα να διαβάσω την «Ιστορία» πέρα πέρα, μα ότι πήρε το μάτι-μου φαίνεται καλογραμμένο και καλοσυλογισμένο. Απλή και παστρική κριτική με τη χρειαζόμενη πληροφορία για ένα βιβλίο που είναι για τα σχολιά κι όχι για τις ακαδημίες. Έπρεπε αλήθεια να πιάσει τόπο το βιβλίο-σας και στην ανοιχτή κριτική γιατί έχει γερό σύστημα και γερή πεποίθηση. Καλύτερο χωρίς άλλο από του Καμπάνη τις πολύλογες σαχλαμάρες.

Το λουλούδι που έβαζε ο Πάλλης στα χαρτιά-του είναι η κυκλαμά.

Χάρηκα που παινέσατε ξέστηλα τον Καζαντζάκη. Αφτός είναι αληθινός ποιητής. Τον παρατραβά κάποτε το ρέμα του λόγου, παραθέλει να πει πολλά και μπερδέβεται και σκοτινιάζει. Μα σα σηκώνεται ο στίχος-του πλέριος και λέφτερος, κανένας άλλος δεν του παραβγαίνει.

Θαρώ πως θα κάνατε καλά να στείλετε αντίτυπο της Ιστορίας στον κ. N. Bachtin, 27 Wheleys Road, Edglasten, Birmingham. Βγάζει, καθώς ξέρετε, το περιοδικό Link και πιθανό να έγραφε κριτική.

Καλά κι άγια τα καταφέρατε.

Με φιλικά χαιρετίσματα,
Π Β

32 (χειρόγραφη)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
12)11)38

Φίλε κ. Αλιθέρη,

Πολύ καλή λέξη το «σύζουμος». Τηνε σημείωσα. Αφτό που λεν οι Εγγλέζοι underdone για μπιφτέκι.

Και μένα μου αρέσουν ο χειμώνας και το χιόνι. Σ κληραίνουν και δυναμώνουν την ψυχή. Ο ήλιος είναι τεμπελχανάς.

Καλά κάνετε που δε θάλατε το γράμμα-μου στη φημερίδα. Πάντα θρήκα πως η καλύτερη πολιτική γι' αφτούς που μας βρίζουνε στις γαζέτες είναι να μην τους απαντά κανείς καθόλου. Βουβαίνονται. Μιας κι ανοίξεις συζήτηση δε θα πάψουνε να γράφουν και να βρίζουν. Στο τέλος βαριεστάς και τους αφίνεις να λεν. Μα

έτσι θαρούν οι ανίδεοι πως οι φωνακλάδες έχουνε δίκιο. Μήτε που μπορείς να κάνεις λογική κουβέντα μαζί-τους. Είναι από φυσικό-τους κακόπιστοι.

Καταλαβαίνω τη δύσκολη θέση του κ. Φτυαρά. Αν όμως έχει γερή πεποίθηση στη γνώμη-του, δεν έπρεπε να συχίζεται άδικα. Είναι βέβαιο πως θα τον πολεμήσουν και πρέπει να το περιμένει.

Το βιβλίο-σας κάθε άλλο παρά μαλιαρό είναι. Και με «μαλιαρό» εννοώ εδώ φανατικό στη γλώσσα. Τι θα τραβούσε ο κ. Φτυαράς αν το είχα γράψει εγώ!

Χαίρουμαι που είσατε πάλι χαρούμενος. Ξαναμίστηκαν οι σκιές.

Περιμένω τους στίχους. «Με κολακεύετε μετριοφρονούντα», καθώς λέγαν οι καθαρεβουσιάνοι με πετυχημένη λακωνικότητα.

Με φιλία,

Π Β

33 (δακτυλογραφημένη)

Woodlands

Fulwood Park

Liverpool 17

12)12)1938

Φίλε κ. Αλιθέρη,

Σας χροустώ χάρη για το γράμμα-σας και για τα διάφορα λεξικογραφικά που μου λέτε.

Να δούμε τι θα σας γράψει ο Προυσής για τον τόπακα.

Πολύ με διασκέδασε η ετυμολογία του σοφού για το καρπίδι, καρφίδι. Η παραγωγή από το καρφί μπορεί να βρεθεί σωστή μα δε μου φαίνεται πολύ πιθανή. Έχουμε και τις λέξεις καρπαζιά και καρπούζι. Η πρώτη βέβαια έχει να κάνει με το κεφάλι καθώς και το καρπίδι. Μήπως υπάρχει κάποια ρίζα καρπ που σημείνει κεφάλι; Κι αν είναι έτσι, από πού έρχεται; Από τα τούρκικα; Χρειάζεται ετυμολόγος εδώ. Τέτιος δεν ειμαι.

Οι κυπριώτικες λέξεις βουκού και στεγνοβουκού είναι πολύ διασκεδαστικές. Κρίμα που είναι ιδιωματικές και δεν μπορούνε να μπούνε στην κοινή.

Έχετε δίκιο ν' αναγουλιάζετε με τον αθλητικό τον όρκο. Οι στίχοι-σας μου φαίνονται καλοί, μα θα προτιμούσα να είταν ο καινούριος όρκος πιο σύντομος. Οχτώ στίχοι το πολύ. Προσπαθήστε να ζουλήσετε τον όρκο-σας με λακωνική αφοβία. Στον πρώτο στίχο έχετε όπου η ιερή δάδα τρία φωνήεντα μαζί κι από αφτό ένα είναι και δίφθογγο (ου—η—ιε). Πέφτει πολύ όση συνίτηση κι αν κάνετε. Είναι φανερό πως χρειάζεται άλλο επίθετο από το ιερή. Ομολογώ όμως πως δεν το βρήκα. Κοιτάχτε να γυρίσετε τη φράση κάπως διαφορετικά.

Θα μου πείτε ίσως πως το ιερή το προφέρνουν γιερή. Μα το επίθετο αφτό δεν είναι δημοτικό, κ' έτσι μου φαίνεται πως έπρεπε να λέγεται με την αρχαία-του την προφορά. Σημειώστε κιόλας πως αν πείτε γιερή δεν έχει πια διαφορά από το δημοτικό γιερή = γε ρ ή.

Αφού το ξαναδουλέψετε το ποίημά-σας δε βλέπω γιατί να μην το στείλετε να τυπωθεί σε κανένα περιοδικό. Όσο για να καθιερωθεί όμως, είναι άλλος λογαριασμός. Θα το πολεμήσουνε χωρίς άλλο οι καθαρεβουσιάνοι κι άλλοι καλπουζάνοι.

Καλά Χριστούγεννα και καλύτερο το 1939. Το 1938 είναι για καρπαζιές.

Με φιλικά χαιρετίσματα,

Π Β

34 (χειρόγραφο)

Woodlands

Fulwood Park

Liverpool 17

6)2)39

Φίλε κ. Αλιθέρη,

Σας χροστώ χάρη για όσα μου γράφετε για το «τόπακα». Παρακαλώ πολύ να δώσετε, άμα σας έρθει βολικό, και τα δικά-μου χαιρετίσματα του κ. Προυσή. Ελπίζω να είναι τώρα ολότελα καλά.

Δεν έχω ιδέα από πού κατεβαίνει ο «νωστός». Απίθανο να είναι το «γνωστός» χωρίς αρχικό γ. Το «νώστος» δε μου γεμίζει το μάτι. Τέτια ετυμολογικά προβλήματα χρειάζονται μάθηση που δεν την έχω.

Πολύ καλός ο «εξήφτερος». Υποθέτω που στέκεται απάνω στις φτέρνες-του καμαρωτός.

Πολύ λυπήθηκα που χτυπήσατε το χέρι-σας. Ελπίζω να μην είτανε σοβαρό το ράγισμα. Περαιστικά.

Κάθε άλλο είμαι παρά φίλος του φασισμού. Για μένα φασισμός, κομμουνισμός, σοσιαλισμός και δημοκρατισμός ακόμα είναι διαφορετικές μορφές της ίδιας κοινωνικής σαπίλας. Όλα αφτά τα συστήματα βουλιάζουνε μέσα στο λαοκρατικό βαρβαρισμό (κι ας φαντάζονται πως ιδεολογούν). Τα ζύγισα αφτά στα Παραβλάσταρα (Γεωμετρισμός). Έτσι ο κ. Μουντακίτης γελιέται.

Δεν είμαι ανελέητος. Μα τη λεφτεριά τη θέλω για κείνους τους ανθρώπους μοναχά που είναι άξιοι και είναι λέφτεροι. Δεν είναι πολλοί Αφτού είναι η μεγάλη δυστυχία του ανθρώπου.

Με φίλια,

Π Β

35 (χειρόγραφο)

Woodlands

Fulwood Park

Liverpool 17

20)2)39

Φίλε κ. Αλιθέρη,

Αθάνατη χωρίς άλλο η «παρθενοραφή» της μαμής. Αδιάφορο αν είναι ή όχι συνηθισμένη λέξη, αν την έφτιασε «λεγάμενη» για να πάρει τα δανεικά, αν είναι μόρτικη, ή αριστοκρατική. Είναι η σωστή λέξη. Άλλη δε στέκει.

Τέτιες να μαζέβετε σα θησαυρό. Πρέπει να είναι πολλές μα σπάνια έρχονται στ' αφτιά μας. Μου λέτε αργότερα ποιά είναι η επιστημονική λέξη. Δε θ' αξίζει τίποτε, μα έχω την περιέργεια να τη μάθω. Αν υπάρχει.

Έχουμε καλοκαιράκι κιόλας. Οι κίτρινοι κροκοί λουλούδισαν παντού.

Είδατε την «Οδύσεια» του Καζαντζάκη. Ακούω πως έχει 33,333 στίχους. Δε μου στείλαν ακόμα το βιβλίο, μα ομολογώ πως τέτια στιχοποντή με τρομάζει κάπως.

Με φίλια

Π Β

36 (χειρόγραφο)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
6)3)39

Φίλε κ. Αλιθέρση,

Έλαβα το γράμμα-σας των 2 και βλέπω πως σας αρέσει η Οδύσσεια. Εγώ ακόμα δεν έλαβα αντίτυπο. Μου λεν πως χρειάζεται άδεια κυβερνητική για να βγει το βιβλίο από την Ελλάδα. Μπορεί να πάρει κανένα μήνα η δουλειά αυτή. Σύμφωνα μια φορά!

Πλησιάζει, θαρῶ, ο καιρός που θα φύγουν οι τόνοι και θ' απλοποιηθεί πια η ορθογραφία μας. Κάποιος Στάθρου στά «Νεοελληνικά Γράμματα» πρότεινε σύστημα ορθογραφικό που είναι απaráλλαχτο το δικό-μου (εξόν κάτι μικρές διαφορές σε καθέκαστα), μα το λέει βασιμμένο στου Τριάνταφυλλίδη τη διδασχῆ. Δεν ξέρω γιατί λέει ψέματα. Ίσως φοβάται τ' όνομά-μου.

Περιμένω να μάθω τί σου είπε ο χειρούργος. Κάποιος από την Αθήνα μου γράφει πως του λόγου-του το λέει «παρθενομιπιλήμα».

Με φίλια,
Π Β

37 (χειρόγραφο)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
21)3)39

Φίλε κ. Αλιθέρση,

Έχετε δίκιο για την ελληνική κριτική γενικά. Πού και πού όμως βρίσκεται κ' ένας τίμιος κριτικός. Με τον καιρό ελπίζω να διορθωθεί και η δική-μας κριτική.

Χωρίς άλλο πρέπει να πολιτογραφηθεί η «παρθενοραφή». Αν αξιωθῶ να βγάλω τη δέφτερη έκδοση του λεξικού, θα θάλω μέσα την «παρθενοραφή» με τα ούλα-της.

Έφτασε το πρώτο κομάτι της «Οδύσσειας» του Καζαντζάκη. Λέω κομάτι γιατί το ταχυδρομείο δεν έπαιρνε ολάκερο το βιβλίο. Έτσι έρχεται παζτσάς παζτσάς. Σα φτάσουν όλα τα κομάτια θα δώσω να δέσουν το βιβλίο και ύστερα θα καταπιαστώ το διάβασμα. Είναι ωραία τυπωμένο.

Έχουμε κακοκαιρίες κι όμως άρχισαν και ξυπνούν τ' ανοιξιάτικα λουλούδια.

Με φιλικά χαιρετίσματα,
Π. Βλαστός,

38 (χειρόγραφο)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
13)5)39

Φίλε κ. Αλιθέρση,

Χαίρουμαι που τελειώσετε πια με τους αγώνες και θα μπορέσετε να ξεσκάσετε κάπως. Κι' ομολογῶ πως δε θα ήθελα να πάω τέτιο καιρό στην Αθήνα. Πιάνουν οι μεγάλες ζέστες και φυραίνει το μυαλό.

Την Οδύσσεια δεν κατάφερα ακόμα να την καταπιαστώ. Δεν έχω καθόλου κέφια για σοβαρά διαβάσματα. Γεράματα φοβούμαι, μα ίσως και η ανησυχία για τον πόλεμο που μας έρχεται. Μοναχά επανάσταση στη Γερμανία ή την Ιταλία μπορεί να μας γλυτώσει.

Παρηγοριέμαι τώρα με το περιθώλι-μου. Γέμισε λουλούδια λογής λογής. Ίριδες, βιόλες, σπάρτα, blue bells (άγνωστα στην Ελλάδα), δακράκια, λαλέδες, πασκαλιές, μηλιές και πάει λέοντας. Μα φέτος βάζουμε πολλές πατάτες κι άλλα λαχανικά εκεί που πέρσι φυτέβαμε λουλούδια. Έτσι ελπίζουμε να έχουμε να φάμε αν' αργότερα γίνει πόλεμος.

Θα συνηθίσετε την ατονία προτιμώ τη μονοτονία που γλήγορα παρά όσο το φαντάζεστε.

Με φιλικά χαιρετίσματα,
Π. Βλαστός.

39 (χειρόγραφο)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
22)5)39

Φίλε κ. Αλιθέρη,

Έλαβα σήμερα το γράμμα-σας τῶν 16. Έλειπα στη Λόντρα όπου είχα πάει να δω το Chelsea Flower Show. Περίφημα λουλούδια. Και να συλογίζεσαι πως οι άνθρωποι που καλλιεργούν τα λουλούδια είναι οι ίδιοι άνθρωποι που θένε να σφάζουν ο ένας τον άλλο.

Φυσικά ο πόλεμος θα εΐτανε γελοιός και ηλίθιος. Η Αγγλία βέβαια δεν τονε θέλει. Μα η πολιτική της Γερμανίας και της Ιταλίας αναγκαστικά θα μας φέρει σε πόλεμο. Εξόν — μα είναι κάμποσα εξόν που όμως καλύτερα να τ' αφήσουμε στην μπάντα για να μην πέσουμε στη διαλεχτική.

Το άκουσα και γω πως ο Παλαμάς έχει χάλια. Είναι και πολύ γέρος.

Ναι, τηνε θυμούμαι την καλοκαιριάτικη Αθήνα με την αθάνατη πύρα του μεσημεριού και τις βαθυγάλαζες νύχτες. Μα τέτια κάψα χρειάζεται και νιάτα. Για σας πάει καλά, μα τὰ δικά-μου τα κότσια δε βαστούνε πια.

Δεν το ξέρω το βιβλίο του Βάρναλη. Πώς το λένε;

Ακούω πως ο Καζαντζάκης έρχεται στην Αγγλία για 6 μήνες. Θα κάνει ελληνοαγγλική προπαγάντα. Δεν ξέρω αν αλήθεια μου πολυαρέσει αφτή η ιδέα. Σιχαίνουμαι τα ντελαλίσματα και τα τούμπανα. Μάλιστα στα πράματα της τέχνης.

Με φιλικά χαιρετίσματα,
Π Β

40 (χειρόγραφο)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
8)6)39

Φίλε κ. Αλιθέρη,

Δε σας έγγραψα νωρίτερα γιατί μας έσπασε η ζέστη. Ο ήλιος κοντέβει να κάψει το χορτάρι και τα λουλούδια άρχισαν να χλωμιάζουν. Όμως στην Αγγλία τέτιος καιρός δε συνηθίζει να βαστάει πολύ. Ελπίζω να δροσιστούμε γλήγορα Εμένα με σακατέβει η μεγάλη κάψα.

Ο λακωνισμός είναι μεγάλη αρετή φτάνει να μην είναι αποτέλεσμα κούρασης και βαριεστισμού. Θα φροντίσω να διαβάσω του Βάρναλη το βιβλίο.

Πολλά σπολλάτια για το βιβλίο του Ξενόπουλου. Το βρίσκω αρκετά ρηχό. Δεν είναι σωστό αφτό που λέει πως η τέχνη πρέπει να είναι διασκεδαστική. Η λέξη «διασκεδαστικός» έχει λαφριά και προστυχούτσικη έννοια. Η τέχνη (η μεγάλη) συναρπάζει, δε διασκεδάζει. Μεγαλώνει τη ζωντάνια-μας, δεν τηνε γαργαλίζει.

Δεν ξέρω πού βρίσκεται τώρα το μυαλό του Καζαντζάκη. Ταξιδέβει πάντα. Γνώρισμα του δυνατού μυαλού πως ποτέ-του δε σταματάει.

Η τελεφταία Νέα Εστία (1 Ιουνίου) τύπωσε μιὰ μικρή δική-μου μελέτη. Θα τηνε δείτε ίσως.

Με φιλικά χαιρετίσματα,
Π. Βλαστός.

41 (χειρόγραφη)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
22/6/39

Φίλε κ. Αλιθέρση,

Χάρηκα που σας άρεσε το άρθρο-μου στη Νέα Εστία. Έχει κάμποσα τυπογραφικά λάθια και κάπου λείπει μια λέξη χαλνώντας έτσι το νόημα. Περιμένω τώρα να δω αν θα μου ριχτεί κανένας σοφός.

Πολύ σπάνια γράφω τώρα. Δε μου κατεβαίνουν ιδέες καθώς άλλοτες. Έτσι δεν έχω τίποτα για την ώρα που θα μπορούσα να στείλω στα Κυπρ. Γράμματα. Αργότερα, αν τύχει και σκαρπιστώ τίποτα, θα τα θυμηθώ.

Κάποτε γράφει καλούς στίχους ο Άγρας. Έχει δικό-του χαραχτήρα, κάπως μαλακό και λυπημένο, μα δεν του λείπει τέχνη.

Ο Καζαντζάκης είναι τώρα στην Αγγλία και λέει πως θα προσπαθήσει να έρθει να με δει. Ελπίζω να το καταφέρει. Αρχισα την Οδύσεια, μα πάω σιγά. Δύσκολη γλώσσα και σύνταξη.

Δεν πιστέβω να σας προφτάσει τούτο το γράμμα στην Αφρική. Ελπίζω να χαρείτε την Αθήνα.

Πολλά χαιρετίσματα στους φίλους και ξεχωριστά του κ. Μαλάνου.

Με φιλικά χαιρετίσματα,
Π. Βλαστός.

42 (άντίγραφο από τόν Άλιθέρση)

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
25/3/40

Φίλε κ. Αλιθέρση,

Φτάσανε σήμερα τα δυό-σας καινούρια βιβλία και σας στέλνω τα σπολλάτια-μου. Θα τα διαβάσω μόλις προφτάσω και θα σας πω χωρίς άλλο καλά θα είναι. Η άνοιξη άρχισε να φουντώνει μα οι άνθρωποι σφάζονται με αδιαφορία.

Με φιλικά χαιρετίσματα,
Π. Βλαστός.

Woodlands
Fulwood Park
Liverpool 17
4/4/40

Φίλε κ. Αλιθέρση,

Τα διάβασα. Πολύ καλά. Σωστός λυρισμός αλατισμένος με σαρκασμό και ειρωνία. Τέχνη μοντέρνα που βαστάει ακόμα το χέρι της παράδοσης. Ξεχωριστά μου άρεσαν τ' ακόλουθα ποιήματα:

Το τραγούδι των στρατιών του Μ.Α.

Οιδίποδας

Δημιουργία

Στη μέρα που γεννήθηκα

Στη μητέρα-μου (το καλύτερο απ' όλα)

Στη Γλάφκη

Γλάφκη.

Για την Αροδαφνούσα δεν είμαι τόσο βέβαιος. Μα δεν καταλαβαίνω μεγάλα πράματα από δραματική τέχνη, κ' έτσι δεν είμαι σε θέση να κρίνω θετικά. Μου άρεσε η ρομαντική ατμόσφαιρα.

Βλέπω πως γράψατε μερικούς στίχους για μένα. Μεγάλη-μου τιμή. Τους καμάρωσα αν και το ξέρω πως δεν είμαι πάντα γρανίτης βράχος. Κάποτε καταντώ λαπάς.

Να με συμπαθήσετε για το τηλεγραφικό αυτό γράμμα. Είμαι πνιγμένος στις δουλειές.

Με φιλικά χαιρετίσματα,
Π. Βλαστός.

Γ') ΣΧΟΛΙΑ

Παραθέτω βοηθητικές πληροφορίες. Μερικές από αυτές τις πήρα έγγράφως από τόν ίδιο τόν Γλαύκο 'Αλιθέρση.

'Επιστολή 2.

Γιά τόν Καβάφη στό βιβλίο του «Η Ελληνική και μερικές άλλες παράλληλες διγλωσσίες» γράφει και τὰ ἐξῆς: «Ο Καβάφης, ο λιθωνωμένος και ναζιάρης στιχογράφος από τα φελλάδικα χαμώγια, είναι το φαρανικό σάρκωμα της σαπίλας αφτής, ο καμωματής της αρνησιιάς, ο κουρελής κάθε κακομύριστης υποκρισίας. Κι αφτουνού τουλάχιστο τὰ στιχομαζέματα ἔχουν κάποια λογική...» (σελ. 163). Καί είναι χαρακτηριστικό πως ὅλοι αφτοί οι βουρκολάκοι του βυζαντινισμού θυμιατίζουνε στιχοπλόκους σαν τόν Κάλθο και τόν Καβάφη και πεζογράφους σαν τόν ελεεινό τόν Παπαδιαμάντη, που κανέννας-τους δεν ἤξερε τί θα πει γλώσσα και τί δεμένο ὕφος» (σελ. 164). «Και ο Καβάφης και τα γλωσσικά δόγματα του μωσαϊκού καθηγητή μου μυρίζουν αρχαιολογική θανατίλα. Χλεμπόνες» (σελ. 171) «Ο Καβάφης ο στωϊκός» (ἄρθρο από τὸ περιοδικό «'Ιδέα» (Μάρτης 1933 σελ. 154) (σελ. 183—195). Kavafis, the Alexandrine poet of prosaism the symbol of this decomposition, the embodiment of the affectations of negatives. (Greek bilingualism and same parallel cases, Athens, 1933, σελ. 80).

Τὰ ποιήματα τοῦ Γλαύκου 'Αλιθέρση, π' ἀναφέρονται στό γράμμα ἀνήκουν

νεοελληνικού ινστιτούτου στη Σορβόνη, ὁπαδὸς τοῦ Legrand καὶ Ψυχάρη. Ἐξυπηρέτησε πολὺ τὰ νεοελληνικὰ γράμματα. Ὁ ἴδιος ὑπόγραφε στὰ ἑλληνικὰ του κείμενα «Περνός». Τὸν ἀναφέρει καὶ στὰ «Παραθλάσταρα» (σελ. 56) γιὰ τὰ χιώτικα τραγούδια τῆς συλλογῆς του. Ἐπίσης στὸ ἴδιο βιβλίον (σελ. 227) γράφει σημείωμα μὲ τίτλο «Ἀπέριος» σὰν ἀπάντηση στὸ ἄρθρον ποὺ ἔγραψε ὁ Ρεπιὸτ στὴν "Revue des Etudes Grecques" (ἀρ. 230) γιὰ τὸ βιβλίον του «Ἡ Ἑλληνικὴ καὶ μερικὲς ἄλλες παράλληλες διγλωσσίες».

Ἐπιστολὴ 17.

Α. Α. Πάλλη: Ἡ φυλλάδα τοῦ Μεγαλέξαντρου.

Στὰ «Παραθλάσταρα» (σελ. 226) γράφει γιὰ τὸν Μεταξᾶ σὲ σημείωση τὰ ἑξῆς: «Ἀπὸ το Γενάρη τοῦ 1936 ποῦ πρωτοτυπώθηκε τὸ ἄρθρον τοῦτο, ἀκούμε πὼς ὁ Πρόεδρος τῆς ἐλληνικῆς κυβέρνησης, διαλάλησε τὴ φιλία-του γιὰ τὴ δημοτικὴ. Δείχνει ἔτσι καὶ κουράγιο μεγάλο καὶ νου καλοζυγισμένο κι ανοιχτό. Ἀς ἐλπίζουμε πὼς στο ζήτημα τῆς γλώσσας ἡ πολιτικὴ-του θα ξεπεράσει τὰ κατορθώματα τοῦ Ἀτατούρκου στὴν Ἀνατολή».

Γλαύκου Ἀλιθέρση: Ἀράχνες, Ἀλεξάντρεια, 1936.

Ἐπιστολὴ 20.

Γλαύκου Ἀλιθέρση: Πύργος Βαθέλ, Λευκωσία (Κύπρος) 1937.

Ἀθανασίου Μαρσέλλου: Τὸ Μεγάλον Σχέδιο, Ἀναγνωστικὸν Δ' Δημοτικῶν. Παραθλάσταρα, Ἀθήνα (Ἑστία) 1937.

Ἐπιστολὴ 33.

Τὸ ποίημα τοῦ Ἀλιθέρση μὲ τίτλο «Ἀθλητικὸς Ὀρκος» τὸ δημοσίευσεν μετὰ θανάτια τοῦ ποιητῆ στὴν «Πνευματικὴ Κύπρον» (ἀρ. 64, τόμ. Στ', σελ. 101). Εἶναι τὸ παρακάτω:

ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΟΡΚΟΣ

Σ' αὐτὸ τὸ στίβον, ἀπ' ὅπου ἡ ἱερὴ Δάδα
τῆς Ὀλυμπίας, φωτίζει ἔθνη — λαοὺς —
ποῦ ἄξιο τὸ σῶμα, τῶκρινε ἡ Ἑλλάδα
νὰ καθρεφτίζει ἀντάξια καὶ τοὺς Θεοὺς,

Ἐνώνοντας τὸ Πνεῦμα μὲ τὴν ὈΛΗ
σὲ ἸΔΑΝΙΚΟ, ποῦ αἰώνιον πάντα ζῆ —
μὲ καθαρὴ καρδιά, παρθένα χεῖλη,
στὸ στίβον αὐτὸ ὀρκιζόμεσθε μαζί:

— Πιστοὶ στὸ ΝΟΜΟ, ἀντρείκια, ὄλον καμάρη,
γυμνοὶ στὸ φῶς, μιᾶς τέτοιας ἀρετῆς,
νὰ δρέψουμε τῆς Δάφνης τὸ κλωνάρι,
ποῦ δίκην ἀξίζει, ὁ ΤΕΛΕΙΟΣ ΑΘΛΗΤΗΣ

καὶ θὰ τὴν παραδώσουμε ἀναμμένη
τῇ Δάδα, στοὺς ἐφήθους τῆς φυλῆς,
πάντα ξυπνὴ ἢ συνείδηση νὰ μένει,
ξοφλώντας παλὴν χρέος μιᾶς ὀφειλῆς.

Μὲ τὴν εὐκαιρίαν ἀναφέρω τὸ δικό μου ἀθλητικὸν ὄρκον, ποῦ χρησιμοποιοῦται
στοὺς ἀθλητικοὺς ἀγῶνες τῶν σχολείων καὶ τῆς νεολαίας στὴν Κύπρον. Δημοσιεύ-

στη συλλογή του «Ἀπλή Προσφορά», Ἀλεξάντρεια 1929. Τὰ Κρινάκια πού ἀναφέρονται ἐδῶ πάλιν ἀνήκουν στή συλλογή τετραστίχων «Κρινάκια τοῦ Γιαλοῦ» Κύπρος 1924 β΄ ἔκδοση. Ἡ α΄ ἔκδοση ἔγινε τὸ 1921.

Αργώ κι ἄλλα ποιήματα, Oxford, 1921. (Εἶναι συνένωση δυὸ παλιῶν συλλογῶν του με καινούριες προσθήκες καὶ τροποποιήσεις).

Τὸ ποίημα «Στερνὰ Λόγια» βρίσκεται στή συλλογή Αργώ σελ. 175—189, γράφτηκε τὸ 1920 κι' εἶναι ἀφιερωμένο στή μνήμη τοῦ παλιοῦ του φίλου Ἴωνα Δραγοῦμη. Τὸ ποίημα, ὅπως ὑποσημειώνει ὁ Βλαστός εἶναι γραμμένο σὲ ἀσυνήθιστο μέτρο, δίνοντας ταυτοχρόνως τὴ μετρικὴ του βάση.

Ἡ διόρθωση στή σελίδα 180 πού ἀναφέρει ὁ Βλαστός ἀνήκει στοῦ ποίημα «Στερνὰ Λόγια».

Τὰ διηγήματα τοῦ Γλαύκου Ἀλιθέρη, πού ἀναφέρονται ἐδῶ, εἶναι τῆς συλλογῆς: Ὁ Γυμνὸς Ἀνθρωπος, Κύπρος, 1924.

Σασούν: (Sassoon S.) Γιὰ τοὺς Ἀγγλοὺς ποιητὲς ὁ Ἀλιθέρης ἔχει ἐκδόσει ἕνα βιβλίο μεταφρασμένο με τίτλο: Ἀγγλικὴ Ἀνθολογία.

Μπρούκ, Ἀγγλος ποιητὴς πού μετάφρασε ὁ Γλαῦκος Ἀλιθέρης σὲ συλλογὴ με τίτλο Ἀπαντα R. Brooke, 1925.

Συνώνυμα καὶ συγγενικά, Τέχνη καὶ σύνεργα, Ἀθήνα («Ἐστία» 1931).

Ἐπιστολὴ 3.

Γλαῦκου Ἀλιθέρη: Τὸ πρόβλημα τοῦ Καθάφη, Ἀλεξάντρεια, 1934. Ἄλλα τοῦ Ἀλιθέρη γιὰ τὸν Καθάφη περ. Νέα Ζωή, τόμ. ΧΙ, 1922—23, σελ. 488.

Γιὰ τὸν Καθάφη καὶ τὸ ἔργο του ἀσχοληθήκανε ὑπὲρ ἢ κατὰ Κυπριῶτες τῆς Αἰγύπτου: ὁ Λουκάς Χριστοφίδης, Γιάγκος Πιερίδης, Πολὺς Μοδινός, Γλαῦκος Ἀλιθέρης, Νίκος Νικολαΐδης.

Ἐπιστολὴ 4.

Τὸν Καμπάνη ἀναφέρει καὶ στοῦ βιβλίου του «Ἡ ἐλληνικὴ καὶ μερικὲς ἄλλες παράλληλες διγλωσσίες»: «Ἄν ὅμως ὁ κ. Καμπάνης καὶ τα μπιμπίνια του ζούσανε στὰ 1596, θα εἶχαν καταφρονήσει τοῦ Shakespeare τὴ γλωσσικὴ τόλμη καὶ θα τον εἶχανε βγάλει δίχως ἄλλο φανατικὸ καὶ ψυχαριστὴ» (σελ. 225). Ὁ Καμπάνης στὴν Ἱστορία τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας (ε΄ ἔκδ. 1948) σελ. 264 γράφει γιὰ τὸν Βλαστό: «Ὁ Ἐρμονας (Βλαστός) ἔγραψε δεκατετράστιχα, χωρὶς ρίμες, περιγραφικά, σπρώχνοντας στὴν ὑπερβολὴ τὸ παράδειγμα τὸ γλωσσικὸ τοῦ Πάλλη καὶ καταφεύγοντας σὲ νεολογισμοὺς ἄσκοπους...».

Γιὰ τὸν Νιρβάνα ἀναφέρει τὰ ἐξῆς στοῦ βιβλίου του «Ἡ ἐλληνικὴ καὶ μερικὲς ἄλλες παράλληλες διγλωσσίες»: «Ἡ Γλωσσικὴ Αφτοβιογραφία τοῦ Νιρβάνα αξίζει δέκα γλωσσολογίες γιὰ ὅποιον συλογίζεταί να ξυπνήσει. Δεν του καλαρέσει ὅμως τὸ κρουονέρι του ψυχαρισμού». (σελ. 173). Παραπομπὴ σὲ ἄρθρο τοῦ Νιρβάνα στὴ «Νέα Ἐστία» (15.2.1935) (σελ. 247).

Ἐπιστολὴ 6.

Ὁ Βλαστός στὰ «Κυπριακὰ Γράμματα» δημοσίεψε τὰ παρακάτω: (α) Ἡ Κινέζικη διγλωσσία, 1935, τόμ. Β΄, σελ. 763. (β) Ὁ Ρωμανὸς ὁ μελωδὸς 1935, τόμ. Α΄, σελ. 547 καὶ τὰ περιέλαβε στὰ «Παραθλάσταρά» του.

Ν. Καζαντζάκη: Δάντη, Θεία Κωμωδία, Ἀθήνα 1934.

Ἐπιστολὴ 8.

Ἀλέξανδρος Πάλλης (1851—1935) πενθερὸς τοῦ Πέτρου Βλαστοῦ καὶ πατέρας τοῦ Ἀ. Ἀ. Πάλλη.

Ἐπιστολή 9.

Γλαύκου Ἀλιθέρησ: Ὁ ποιητής Πέτρος Βλαστός «Κυπριακὰ Γράμματα» 1935, τόμ. Β', σελ. 565.

Ἡ Ἑλληνική και μερικὲς ἄλλες παράλληλες διγλωσσίες, Ἀθήνα (τυπ. Ἑστία) 1934.

Ἐπιστολή 10.

Σ. Σταματιάδης (= Ἐλισσαῖος Γιαννίδης). Γιὰ τὴ συζήτηση σχετικὰ μὲ τὸ «πού» καὶ τὸ «ὅ ὅποιος» κοίταξε καὶ στὸ βιβλίον τοῦ Βλαστοῦ «Ἡ Ἑλληνική και μερικὲς ἄλλες παράλληλες διγλωσσίες» σελ. 209 κεξ. (γράμμα πού δημοσιεύτηκε στὸ περιοδικὸ «Κύκλος» δηλ. ἰδίου σελ. 181). Ἡ βιβλιοκρισία τοῦ Σταματιάδη: Ἐλ. Γιαννίδη, «Νέα Ἑστία» 17, 1935, σελ. 593.

Γιὰ τὸ Χρονικὸ τοῦ Μαχαιρᾶ γράφει καὶ στὸ βιβλίον του «Ἡ Ἑλληνική και μερικὲς ἄλλες παράλληλες διγλωσσίες» σελ. 87): «Παράλληλο [μὲ τὸ Χρονικὸ τοῦ Μοριᾶ] παράδειγμα βρίσκουμε στα Χρονικά της Κύπρου (του Μαχαιρᾶ και του Μπουσρού, 15ος καὶ 16ος αἰώνας). Κεῖνους τους καιροὺς ορίζανε το νησί οι φραντσέζοι ρηγάδες Lusignan και το ἑστερξαν να γίνουν τα κυπριώτικα δημοτικά η γλώσσα της Ἱστορίας και του νόμου. Βλέπουμε ἔτσι πως και στο Μοριᾶ και στην Κύπρο η αληθινή ἑλληνική γλώσσα βγαίνει στην ὄψη...».

Ἐπιστολή 12.

Νίκου Νικολαΐδη: Σκέλεθρας Κύπρος, 1924.

Τοῦ Ι. Κορδάτου ἀναφέρει τὸν πρῶτο τόμο τῆς «Νεοελληνικῆς Ἱστορίας» γιὰ νὰ δείξει πὼς κατὰ τὸν Πάλλη μποροῦσε τὸ ὅ ὅποιος νὰ ἀντικατασταθῆ πλήρως μὲ τὸ π ο ὕ καὶ ὄ π ο υ. (Ἡ Ἑλληνική και μερικὲς ἄλλες παράλληλες διγλωσσίες, σελ. 210 καὶ σελ. 238 (ὅπου τυπώνεται ἡ μελέτη τοῦ Ἀλ. Πάλλη μὲ τίτλο «Ποῦ—ὄπου—ὅ ὅποιος»).

Ἐπιστολή 13.

Π. Βλαστοῦ: Γεωμετρισμὸς καὶ Ταΐφας «Νέα Ἑστία» 18, (1935) σελ. 798.

Ὁ Γλ. Ἀλιθέρης ἀφιέρωσε στὸν Παλαμᾶ καὶ ποιήματα: Μέσα στὴν Ὀμίχλη (Ὁραματισμὸς τοῦ Ἐωσφόρου, Κύπρος, 1923, σελ. 57), Στὸν Κωστή Παλαμᾶ (Ἰβίᾶ, σελ. 86) καὶ Ὡδῆ στὸν Παλαμᾶ (Ἀπλὴ προσφορά, Κύπρος, 1929, σελ. 59). Ἐπίσης τοῦ ἀφιέρωσε βιβλία.

Τὸν Παλαμᾶ ὁ Βλαστός θεωρεῖ ἕνα ἀπὸ τὰ τέσσερα πρωτοπαλλήκαρα τοῦ δημοτικισμοῦ (οἱ ἄλλοι τρεῖς εἶναι: Μ. Ροῖδης, Γ. Ψυχάρης καὶ Ἀλ. Πάλλης). «Ἡ Ἑλληνική και μερικὲς ἄλλες διγλωσσίες» σελ. 135 καὶ σελ. 154—157. Στὸν Παλαμᾶ χάρισε τὴν «Ἀργώ» τοῦ 1921. Ἐγραψε κριτικὴ γιὰ τὸν Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου (Νουμᾶς ἀρ. 258, 26.8.1907) πού τὰ περιέλαβε στὸ βιβλίον του «Κριτικὰ ταξίδια», Ἀθήνα (Ἑστία) 1912.

Ἐπιστολή 15.

Ἀναγνωστικὸ Γ' ἢ Δ' Δημοτικοῦ. Στὴ χώρα τοῦ Νείλου.

Ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Α. Α. Πάλλη στὴν Δεξαμενὴ, Ἀθήνα.

Παραβολὲς «Νέα Ἑστία» 20 1936, 1115 κλπ. Περιλαμβάνονται στὸ βιβλίον του «Παραβάσταρα», Ἀθήνα (Ἑστία) 1937.

Γνωρίζω πὼς ὁ Ἰντιάνος εἶχε τακτικὴ ἀλληλογραφία μὲ τὸν Βλαστόν, ὅπως καὶ ἄλλοι Κύπριοι ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων ὡς ὁ Ἄν. Περνάρης, Κ. Προυσῆς καὶ ἄλλοι. Γιὰ τὸν Ἰντιάνο γράφει στὰ «Παραβάσταρα», σελ. 224.

Περνός = Ὁ Η. Perron εἶναι γάλλος γλωσσολόγος καὶ ἑλληνιστῆς, ἰδρυτῆς τοῦ

τηκε στην ποιητική μου συλλογή «Παγκυπριονικές» (Λευκωσία 1959) και είναι
ό έξης:

Ὅρκίζομαι μπροστά στην ἀρετή,
στή φήμη τοῦ νησιοῦ μας, καί στοῦ κάλλος,
στή μυστική βαθειά μου Ἑλλάδα,
νά σεβαστῶ τοὺς νόμους τῶν ἀγώνων,
τοῦ Ἑλλανοδικῆ κάθε κρίση,
καί τὸ συναθλητῆ μου.
Ἡ ἄμιλλα μόνος μου σκοπός.

Στὸ Δελτίον τοῦ ΣΕΓΑΣ (Ἀπρίλης 1959, ἀρ. 42, σελ. 12) προτείνεται πὼς
θὰ μπορούσε ὁ ὄρκος αὐτὸς μὲ μιὰ μικρὴ παραλλαγή νὰ χρησιμοποιηθῆ καί στὸν
ἐλλαδικὸ χῶρο.

Ἐπιστολὴ 39.

Ἐννοεῖ ἐδῶ τοῦ Κ. Βάρναλη τὸ «Ζωντανοὶ ἄνθρωποι», Ἀθήνα, 1939; Στὸ βι-
βλίον τοῦ αὐτοῦ ὁ Βάρναλης μιλά καί γιὰ τὸν Ψυχάρη, γιὰ τὴ δημοτικὴ, Καβάφη
καί ἄλλους.

Ἐπιστολὴ 40.

Ἐναντίον τοῦ Ξενόπουλου ὁ Βλαστός ἔγραψε καί στοῦ «Νουμᾶ» ἀρ. 298
(1.6.1908) (Ὁ Δράκος τῆς Δημοτικῆς) πού τὸ περιλάβε στοῦ βιβλίου τοῦ «Κριτικά
ταξίδια».

Ἐπιστολὴ 43.

Γλ. Ἀλιθέρη: Θερισμοὶ καί Ὀργώματα, Ἀλεξάντρεια 1939 — Ἀροδαφνοῦ-
σα, Ἀλεξάντρεια 1939.

Οἱ στίχοι τοῦ Ἀλιθέρη γιὰ τὸν Πέτρο Βλαστόν εἶναι οἱ ἑξῆς:

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ ΠΕΤΡΟ ΒΛΑΣΤΟ

Δὲν εἶν' ἡ Τέχνη τῶν ὀκνῶν παιγνίδι, μὰ θρησκεία.

Ποιητῆ! καρδιά ἀνυπόταχτη σὰν τὴν ψυχὴ τῆς φύσης,
πού τίποτε κι ἄ δὲ ζητᾶς, ὅλα θὰ τὰ χαρίσεις,

πιστεύεις, κι ὄλο προχωρεῖς μὲ φρένα πλανταγμένα
πίσω σου ἀχνάρια ἀφήνοντας, καί προσδοκᾶς ὀλοένα

τοὺς Νέους, τοὺς Νέους! πού καρτερεῖς καί ξαίρεις πὼς θάρθουνε
καί μιὰ ἀποκάλυψη γι αὐτοὺς θὲ νᾶσαι ὅταν σὲ βροῦνε.

(Στῶν ἀφρισμένων θαλασσῶν τὴν πλάτη, ὄλο γρανίτη
Βράχε· μονιά μου σὰ θεριὸ μιὰ σου σπηλιά μιὰ σκῆτη.

Κάποτε νᾶρχουνται παλμοὶ τοῦ τραγικοῦ μου θάρρους
ἴσκιοι φτερῶν, ὄράματ' ἀρχαγγελικὰ ἀπὸ γλάρους.)

Πιστεύω πὼς οἱ εἰδικοί πολλὰ μπορούν νὰ βροῦνε στὶς ἐπιστολὲς πού δημο-
σίεψα πιὸ πάνω. Ἡ ἐξέτασή τους μάλιστα σὲ συσχετισμὸ μὲ πολλὰς ἄλλες
τοῦ Βλαστοῦ θᾶχη πολλὰ νὰ προσθέση στὴ νεοελληνικὴ φιλολογία.

